

Verslag concept

Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	11 april 2022
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens en Mw. J. Faber
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

5	Commissievoorzitter	:	mw. N.M. van der Waart
	Commissiegriffier	:	mw. S. Neeskens
	Plv. commissiegriffier	:	mw. J. Faber
	Leden van de commissie:		
	50PLUS/PVDO	:	--
	CDA	:	mw. W. Koning-Hoeve en mw. C. Kuiper-Kuijpers (<i>via MS Teams</i>)
10	CU	:	mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl
	DENK	:	E.S.J. Mangal (<i>via MS Teams</i>)
	D66	:	mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein (<i>via MS Teams</i>) en mw. A.J.C.E. Strens
	Fractie Baljeu	:	--
15	FvD	:	J. Dessing
	GroenLinks	:	S. Becker en M.T. Cardol
	JA21	:	I. Mantel
	PvdA	:	mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	:	I. Kostic en F.A.S. Zoon
20	PVV	:	R. van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	:	mw. H. Bouhlef-Lascaris (duo-commissielid) en mw. J.M.E. de Groot
	VVD	:	N.A.L. Roosendaal en B.G.P. de Wit
25	Gedeputeerden:		C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD), E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal (D66)
	Afwezig:		G.H.J. Kohler (JA21)
	(met bericht van verhindering)		
30	Notulist:		mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)

35 Agenda

0. Technische Briefing gebiedsgerichte aanpak Stikstof
 1. Opening en mededelingen
 2. Inspreekhalftuur
- 40 3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
 4. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)
 5. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
 - 5.a Gezondheid: Tata Steel en route richting Groen Staal (B-agenda 11-04-2022)
- 45 5.a.1 Afdoening M102-2021 "Motie Problemen Tata Steel niet doorschuiven, maar bij de bron aanpakken"
- 5.a.2 Afdoening M103-2021 "Motie CO2 opslag versus haalbaarheidsstudie Groen Staal/Zeester"
- 5.b Gezondheid en leefbaarheid: van C- naar B verzoek VVD Brief aan NLG van Zeester en FNV Tata Steel inz. plan Ruim baan voor Ecoport IJmuiden
- 50 6. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)
7. Rondvraag Gedeputeerde Rommel (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)
8. A-agenda Water
 - 8.a Water: Waddenfonds begroting 2023 en jaarstukken 2021
- 55 9. B-agenda Water
 - 9.a Agenderingsverzoek C- naar B-agenda PvdD Uitvoeringsprogramma Waddengebied
10. Rondvraag gedeputeerde Loggen
11. A-agenda Recreatie
 - 11.a Recreatie: Zienswijze eerste begrotingswijziging 2022 Plassenschap Loosdrecht
- 60 12. Rondvraag gedeputeerde Zaal
13. C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn
 - 13.a Dierenwelzijn: Nieuwsbrief Raad voor Dierenaangelegenheden (C-agenda NLG 11-04-2022)
 - 13.b Landbouw: Brief leven van de Wind informatievoorziening (C-agenda NLG 11-04-2022)
 - 13.c Landbouw: Openstelling POP3 onderdeel verbetering van de verkavelingsstructuur van landbouwbedrijven (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 65 13.d Dierenwelzijn: Aanbieding RDA zienswijze Dieren in het huis van Thorbecke (C-agenda 11-04-2022)
14. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)
 - 14.a Gezondheid en leefbaarheid: Brief Procesweergave expertmeeting RIVM-Tata Steel (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 70 14.b Economie/energie/NZKG/Tata/klimaat: Brief GS aan PS inz. indiening aanvraag Just Transition Fund bij de Europese Commissie (c-agenda NLG en RWK 11-4-2022 en EFB en M&B 9-5-2022)
- 14.c Gezondheid: Brief aan NLG van Zeester en FNV Tata Steel inz. plan Ruim baan voor Ecoport IJmuiden (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 75 15. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)
 - 15.a Natuur: Brief De Leeuwenkuil onderzoek biodiversiteit (C-agenda NLG 11-04-2022)
 - 15.b Natuur: Brief de Zanderij (C-agenda NLG 11-04-2022)
 - 15.c Natuur: Openstelling subsidieregelingen voor Natuurherstel (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 80 15.d Natuur: Verlenging Natura 2000-beheerplan Duinen en Lage Land Texel (C-agenda NLG

- 11-04-2022)
- 15.e Natuur: Brief Natuurinclusief Nederland (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 15.f Natuur: Voortgang masterplan biodiversiteit, agenda natuurinclusief (C- Agenda NLG 11-04-2022)
- 85 16. C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comi  van de Regio's)
- 16.a Water: Dijkversterking Katwoude, terinzagelegging ontwerpbesluiten (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 16.b Water: Reactie op Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 90 16.c Water: Terinzagelegging ontwerpbesluit wijziging reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 16.d Water: Subsidie TKI-project Campus Agrarisch Waterbeheer (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 17 C-agenda Algemeen
- 95 17.a Europa: Brief GS aan PS inz. Verantwoording provinciale cofinanciering Europese EFRO-projecten 2014- 2020 (c-agenda NLG en RWK 11-4-2022 en EFB en M&B 9-5-2022)
- 17.b Algemeen: Manifest - Behoud de apotheekhoudende huisarts (C-agenda NLG 11-04-2022)
- 17.c MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 58 (C-agenda NLG en RWK 9-4-2022 en EFB en M&B 9-5-2022)
- 100 18. Sluiting

105 0. Technische Briefing gebiedsgerichte aanpak Stikstof

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 12.15 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom.

110 Mededelingen voorzitter:

- Er is een bericht van verhindering ontvangen van de heer Kohler (JA21).
- De voorzitter verwelkomt mevrouw Kuiper-Kuijpers (CDA), die mevrouw Dekker opvolgt in de Statencommissie NLG.
- Er is een quorum vastgesteld.
- 115 • De commissievergadering wordt live uitgezonden.
- De vergadering vindt in hybride vorm plaats. Voor commissieleden en/of sprekers die niet fysiek aanwezig kunnen of willen zijn, is er de mogelijkheid om online via MS Teams aan de vergadering deel te nemen.
- De sprekersklok wordt in beeld weergegeven.
- 120 • De totale spreektijd voor onderhavige commissievergadering is vastgesteld op vier vergaderuren.
- De spreektijdverdeling geschiedt volgens de nieuwe rekenregels (algemene agendabijlage). Amsterdams model, waarbij afsplitsingen de helft van de spreektijd van de kleinste fractie krijgen. Iedere fractie en afsplitsing krijgt voorts twee minuten extra spreektijd voor het plegen van interrupties. Ordevoorstellen, vragen aan sprekers, antwoorden op interrupties en
- 125 rondvragen gaan niet af van de spreektijd.
- Voor agendapunt 2 (*Inspreekhelfuur*) heeft zich één spreker aangemeld, te weten:
 - Mevrouw Roosen (Stichting Frisse Wind)
- 130 • Voor agendapunt 5 (*Gezondheid: Tata Steel en route richting Groen Staal*) hebben zich drie sprekers aangemeld, te weten:
 - Mevrouw Verbrugge (Gezondheid op 1 / op persoonlijke titel) => agendapunt 5.a
 - De heer Joustra (Stichting Zeester / oud-directeur Hoogovens) => agendapunt 5.b
 - 135 ○ De heer Dellevoet (Dorpsraad Wijk aan Zee) => agendapunten 5.a en 5.b
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel is een drietal rondvragen ontvangen:
 - Rondvraag van de SP inzake legalisatieprogramma PAS-meldingen;
 - Rondvraag van de PvdD inzake het opschorten van de vossen- en zwanenjacht;
 - 140 ○ Rondvraag van het CDA inzake stikstof.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal is een drietal rondvragen ontvangen:
 - Rondvraag van de PvdD en GL inzake de Europese Commissie die het Nederlands Landbouwplan (GLB-NSP) onvoldoende vindt;
 - 145 ○ Rondvraag van de PvdD inzake de brief aanbieding RDA-rapport "*Dieren in het huis van Thorbecke*"
 - Rondvraag van de PvdD inzake dierenwelzijn in de IPO-proposities.
- Binnenkort volgen twee werkbezoeken:

- 150 ○ Op maandag 16 mei a.s. om 13.00 uur vindt het (verplaatste) werkbezoek inzake de weidevogels, bodemdaling en veenweide in De Ronde Hoep plaats. De commissieleden ontvangen hierover nog een nader mailbericht met het programma en het verzoek tot aanmelding.
- 155 ○ Op maandagochtend 20 juni a.s. vindt op verzoek van de heer Roosendaal (VVD) een werkbezoek inzake de Westeinderscheg plaats. Thans wordt gewerkt aan het opstellen van een programma. Zodra hierover meer bekend is, volgt er een bericht met nadere informatie.
- 160 • Voorts is een voorstel ontvangen van Nationaal Park Zuid-Kennemerland om samen met de ambtelijke organisatie een werkbezoek voor de commissie NLG te organiseren. Het Nationaal Park loopt aan tegen een behoorlijk aantal uitdagingen, zoals bezoekersmanagement, het betrekken van omwonenden, het verbinden van het Nationaal Park met de omliggende gebieden, de stikstofdepositie en de natuurherstelmaatregelen. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, wordt er met veel partijen samengewerkt. De provincie vormt een van de
- 165 belangrijkste partijen, zowel materieel als immaterieel. Met dit werkbezoek wil het Nationaal Park Zuid-Kennemerland de commissie deelgenoot maken van alle kansen en uitdagingen die het biedt.
- 170 De voorzitter constateert dat er behoefte bestaat aan een dergelijk werkbezoek aan Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Te zijner tijd ontvangt de commissie derhalve nader bericht met het programma alsmede een aanmeldingsmogelijkheid.
- 175 • Voorts is in de Technische Briefing van hedenmorgen het aanbod gedaan om een "Collegetour gebiedsgerichte aanpak stikstof" te organiseren. Hiervoor is binnen de commissie NLG voldoende animo vastgesteld. Een en ander zal derhalve in gang worden gezet.

Mededelingen commissieleden

- 180 • De heer **De Wit** (VVD) licht toe dat hij tezamen met Statenlid Cardol (GL) en mevrouw Koning-Hoeve (CDA) het idee had opgevat om een buitenlands werkbezoek te organiseren als follow-up op de informatieve sessie van eind 2021 over de gebiedsprocessen. Het voornaamste doel is om te zoeken naar voorbeelden van gebiedsprocessen in andere regio's buiten de provincie/Nederland en de koppeling te maken met de inhoud van de gebiedsprocessen, bijvoorbeeld wat betreft bodemdaling, stikstof, perspectief van de landbouw en natuurontwikkeling. De eerste stap is om vandaag deze aankondiging te doen en te peilen of er bij de leden van de commissie NLG interesse is om de organisatie van een dergelijk
- 185 werkbezoek daadwerkelijk op te pakken, met september als beoogde datum. Mocht dat niet haalbaar blijken, dan kan het wellicht in de volgende Statenperiode door de alsdan zittende commissieleden worden opgepakt.

190 De **voorzitter** constateert dat de reacties verdeeld zijn en dat er vooralsnog geen meerderheid is voor het initiatief van de heer De Wit c.s. (VVD, GL, CDA).

De heer **Mantel** (JA21) meent dat het mede afhankelijk is van de bestemming. Een werkbezoek aan bijvoorbeeld Duitsland zou wel op zijn instemming kunnen rekenen.

195 Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst op de afspraak dat er tijdens elke Statenperiode een buitenlandreis "behoort" plaats te vinden (naar een van de direct omliggende landen). Vanwege corona was dit de afgelopen twee jaar niet mogelijk, maar wellicht kan er alsnog een inhaalslag worden gemaakt.

200 Gelet op de uiteenlopende meningen en behoeftes stelt de **voorzitter** voor om een nadere inventarisatie te houden per mail.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) verbaast zich over de conclusie dat er vooralsnog geen meerderheid zou zijn voor het voorstel, aangezien drie partijen het voorstel hebben geïnitieerd en er daarnaast meerdere positieve geluiden klinken. Zij acht het derhalve goed om een en ander nader per mail te peilen.

205 De **voorzitter** merkt op dat er aanvankelijk geen meerderheid leek te zijn, maar beaamt dat mede gelet op de laatste opmerkingen de balans wellicht toch de andere kant uitslaat. Omwille van de tijd zal de inventarisatie per mail worden afgehandeld.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft nog twee vragen:

- Wordt er nog een reis naar Brussel georganiseerd, hetgeen ook buitenland betreft?
- Over bodemdaling kan er volgens Statenlid Kostic voldoende wetenschappelijk onderzoek worden samengevat, hetgeen haar nuttiger lijkt dan het maken van een reisje.

215 De **voorzitter** bedankt de heer De Wit (VVD) voor het initiatief. Zij herhaalt dat het nader per mail zal worden geïnventariseerd. Ingeval een brede meerderheid voor is, op basis van de juiste motivatie en afweging, kan het initiatief nader in gang worden gezet door een werkgroep.

220 • Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat haar fractie bezig is met het ontwikkelen van preventief beleid rondom de wolf. De fractie zal eerstvolgende Commissievergadering NLG hierop terugkomen, nadat zij een en ander nader heeft uitgewerkt.

Mededelingen Gedeputeerde Staten

225 --

2. Inspreekhalftuur

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de inspreker die zich voor het inspreekhalftuur heeft aangemeld, waarna er voor de Statenleden gelegenheid is om vragen te stellen.

230

Inspreker

Mevrouw **Roosen** spreekt in namens Stichting Frisse Wind:

235 "Mijn naam is Charlotte Roosen. Ik ben 32 jaar oud en woon en werk in De IJmond. Ik maak mij zorgen over de vervuiling van Tata Steel en doe een onderzoek naar de relatie tussen industriële vervuiling en gezondheid voor mijn studie Antropologie aan de Universiteit van Utrecht. Vanwege mijn zorgen ben ik actief lid geworden bij de Stichting Frisse Wind.nu. Ik pieker daaromtrent ook of ik wel aan kinderen kan beginnen in deze vervuilde omgeving. Ik werk in de thuiszorg en spreek dagelijks mensen die ziek zijn, mogelijk door het wonen, werken en leven in de vervuilde luchten

240 *van Tata Steel. Voor hen komt iedere vorm van verbetering te laat. Maar voor de kinderen die nu opgroeien en buitenspelen in het met lood doordrongen zand is het misschien nog niet te laat.*

Vandaag wil ik u daarom ook bijpraten over de livestream van Frisse Wind. Met deze livestream monitoren we sinds kort Tata Steels vuile kant. Hiermee hebben we de oxystaalfabriek, de
245 *hoogovens en de Kooks 2-fabriek. De geavanceerde webcam is geïnstalleerd op het hoogste plekje van Wijk aan Zee, op het particuliere terrein van een van onze bestuursleden. Afgelopen najaar boden we de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aan om daar officiële handhavingscamera's op te hangen. Het aanbod werd echter afgeslagen. Vandaar dat we het nu zelf doen. De kosten voor het systeem (€8.000) zijn door de stichting zelf betaald. Vrijwilligers, onder wie ikzelf, kijken*
250 *de beelden terug en we hebben onze achterban opgeroepen om mee te kijken en incidenten te melden. Zo registreerden we al diverse forse incidenten, die we vervolgens meldde bij de Omgevingsdienst. De OD is nu in overleg of ze de camerabeelden willen en kunnen gebruiken. Maar we vinden het bizar dat de Omgevingsdienst anno 2022 zelf nog maar zo weinig technologie inzet bij het monitoren en handhaven van risicovolle bedrijven als Tata Steel. Vandaar dat wij*
255 *vandaag twee lessen met u willen delen en een dringende oproep willen doen.*

Ten eerste valt ons op dat we veel incidenten waarnemen in de randen van de dag, zoals vlammen en rookpluimen bij de Kooksfabriek vroeg in de ochtend, zoals te zien is op mijn achtergrond. De OD is buiten kantoortijden beperkt beschikbaar en controleert dan niet. We zagen meermaals
260 *enorme stofwolken die niet waarneembaar zijn door het luchtmeetnet. Die beelden kan ik u later laten zien. Blijkbaar waaien grote incidenten, net als destijds de brand bij de transportband, tussen de meetpunten door. Meer weten we dat het nog jaren gaat duren voordat Tata Steel vergroend is en De IJmond schone lucht zal inademen. We weten van het RIVM het verschil tussen de gemeten en de geregistreerde uitstoot. Mogelijk zijn dit soort incidenten daar een oorzaak van. Vandaar dat*
265 *ik de oproep doe aan u als bevoegd gezag om de Omgevingsdienst achter de schermen mee te laten kijken met onze camera, incidenten te monitoren en vanuit daar handhavende maatregelen toe te passen."*

De heer **Mangal** (DENK) werd even getriggerd door de opmerking dat de Omgevingsdienst in
270 overleg is of ze de camerabeelden willen en kunnen gebruiken. Bij "*kún*nen gebruiken" kan de heer Mangal zich nog iets voorstellen, maar wat betreft het "*willen gebruiken*" vraagt hij zich af of de OD dit als zodanig expliciet aan mevrouw Roosen heeft gecommuniceerd. En zo ja, waarom?

Mevrouw **Roosen** antwoordt dat Stichting Frisse Wind op woensdag 6 april jl. een presentatie aan
275 het OD heeft laten zien, voorzien van voornoemde uitleg. De OD is momenteel nog in overleg of ze de beelden willen en kunnen gebruiken.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt sinds wanneer de camera's er staan. Bij de brief die de Statenleden hebben ontvangen, zit een lijst met allerlei zaken die blijkbaar verbeterd zouden moeten zijn, die
280 vergund zijn en doorgevoerd zijn. Is er reeds een verschil merkbaar tussen het begin van de camera-actie en nu? Of staan de camera's er nog maar sinds kort?

Mevrouw **Roosen** antwoordt dat de camera is geïnstalleerd op 15 maart jl. Tussen 15 maart en 1 april is op basis van steekproeven een dozijn aan visueel zichtbare incidenten waargenomen en
285 werd op tientallen momenten gefakkeld. Deze incidenten zijn ook gemeld bij de OD. Het betreft

vooral grote bruinoranje stofwolken ("*slobbers*") vanuit de slakverwerking en meerdere grafietbanden bij de Kooksfabriek, alsmede diverse momenten waarop bij de Kooksfabriek ruwgas en zwavelgas lekten. Wat grof stof en/of stank betreft wordt er derhalve nog geen verbetering bemerkt.

290

De heer **Dessing** (FvD) werd getriggerd door de opmerking dat de OD niet buiten kantoortijden zou controleren. Doelt mevrouw Roosen daarmee specifiek op die visuele inspecties die de camera van Stichting Frissen Wind wel registreert? Mevrouw Roosen merkte op dat de incidenten lijken plaats te vinden tijdens de randen van dag. Suggereert zij daarmee dat die incidenten bewust buiten kantoortijden plaatsvinden?

295

Mevrouw **Roosen** merkt op dat zij laatstgenoemde insinuatie niet kan bevestigen, aangezien zij dat niet weet. Met "*buiten kantooruren*" geeft zij aan dat incidenten tussen 7.00 uur en 18.00 uur, zoals brandjes, door Tata zelf worden gemeld. In de nacht en late avonden worden echter ook (grafiet)branden bij de oxystaalfabriek en bij de Kooksfabriek waargenomen, maar deze worden niet door Tata gemeld. Om die reden wijst Stichting Frisse Wind hierop.

300

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt zich af Stichting Frisse Wind c.q. mevrouw Roosen een en ander reeds heeft aangekaart bij de verantwoordelijk gedeputeerde.

305

Mevrouw **Roosen** antwoordt dat zij geen zitting heeft in het bestuur van Frisse Wind. Zij meent dat het nog niet rechtstreeks aan de gedeputeerde is gemeld, maar zal dit zekerheidshalve navragen bij het bestuur.

310

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of mevrouw Roosen de incidenten die op de camerabeelden zijn waargenomen, ook heeft gedeeld met de Omgevingsdienst. Het is immers vaak zo dat incidenten wel gemeld worden. Is er derhalve een discrepantie tussen hetgeen Stichting Frisse Wind heeft gemeten of gezien en wat de Omgevingsdienst heeft gemeten of gezien?

315

Mevrouw **Roosen** kan beide vragen bevestigend beantwoorden. Stichting Frisse Wind probeert zo veel mogelijk meldingen door te geven aan de OD. Anderzijds zijn er veel meer meldingen dan de OD zelf registreert.

De **voorzitter** bedankt mevrouw Roosen voor haar inspraak en wijst erop dat Tata later deze vergadering nog uitvoerig aan bod zal komen onder agendapunten 5.a en 5.b.

320

3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wil ten aanzien van agendapunt 15.d op de C-agenda (*Natuur: Verlenging Natura 2000-beheerplan Duinen en Lage Land Texel*) graag een opmerking meegeven aan GS. Het CDA betreurt het dat het ganzenbeheer niet is opgenomen als bestaand gebruik, terwijl dat wel beloofd was. In de evaluatie werd toegezegd dat er iets aan ganzenbeheer gedaan moest worden. Daarbij zeggen GS dat ganzenbeheer ook via vergunningverlening snel geregeld kan worden. Maar voor het aanvragen van vergunning en ontheffing zal volgens informatie van het CDA toch eerst een passende beoordeling opgesteld moeten worden. Als er bezwaren ingediend

325

330

moeten worden, duurt het traject helaas lang. Het CDA verzoekt GS derhalve om te bekijken of de aanpassing alsnog mogelijk is. Mocht dat echt niet meer lukken, dan verzoekt de partij GS over twee jaar een herziening te doen van "*Natura 2000-beheerplan Duinen en Lage Land Texel*" en het ganzenbeheer als bestaand gebruik op te nemen.

335

De **voorzitter** merkt op dat dit bij dezen genoteerd staat.

Ten aanzien van de agenda merkt de voorzitter op dat agendapunt 5.a (*Gezondheid: Tata Steel en route richting Groen Staal*) tezamen behandeld zal worden met het afdoen van een tweetal moties (agendapunten 5.a.1 en 5.a.2). Aansluitend zal agendapunt 5.b (*Gezondheid en leefbaarheid: van C- naar B verzoek VVD Brief aan NLG van Zeester en FNV Tata Steel inz. plan Ruim baan voor Ecoport IJmuiden*) worden behandeld.

340

De drie sprekers die zich hebben aangemeld, zullen voorafgaand aan agendapunt 5.a aan het woord komen. De voorzitter verzoekt de Statenleden hun bijdragen op beide agendapunten gescheiden te houden.

345

- Voorliggende agenda van de vergadering wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De beantwoording van de technische vragen wordt goed bevonden.
- Het verslag van de commissievergadering NLG d.d. 14 maart jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De strategische agenda, moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

350

4. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Stigter.

5. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

5.a Gezondheid: Tata Steel en route richting Groen Staal (B-agenda 11-04-2022)

355

5.a.1 Afdoening M102-2021 "Motie Problemen Tata Steel niet doorschuiven, maar bij de bron aanpakken"

5.a.2 Afdoening M103-2021 "Motie CO2 opslag versus haalbaarheidsstudie Groen Staal/Zeester"

360

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de sprekers die zich voor onderhavig agendapunt hebben aangemeld.

Inspreker 1

Mevrouw **Verbrugge** spreekt in namens *Gezondheid op 1* alsmede op persoonlijke titel:

365

"Goed dat de mogelijkheid bestaat om in te spreken. Het is niet de eerste keer. Ik zei vorige keer reeds dat ik hier met lood in de schoenen zit. Dat lood zit er helaas nog steeds in. Desalniettemin dank aan alle mensen die gereageerd hebben op de uitnodiging voor de première van de documentaire 'Europe's biggest lie' in Pakhuis De Zwijger. Sommigen van u zijn gekomen, wat heel goed was en voor ons een heel goed teken. Anderen stuurden hartelijke en betrokken mails, waarvoor dank. Ik zal jullie later nog even via de mail een link sturen naar het nagesprek et cetera.

370

Ik wil even kort vertellen wat er zoal gebeurt en welke partijen zich zoal bezighouden met Tata Steel en met onze gezondheid, en natuurlijk ook met het klimaat. Tata Steel heeft daar een nogal indrukwekkend effect op, zoals wij allen weten. Het bedrijf staat met stip op één als het gaat om

375 looduitstoot en CO₂- en stikstofuitstoot en nog een heleboel andere stoffen, zoals u wellicht ook recent hoorde op Radio 1. De presentator noemde het een 'heel lelijk lijstje' en daarop staat Tata bovenaan.

380 *Bénédicte Ficq houdt zich natuurlijk intensief bezig met Tata Steel vanwege de aangifte. U weet dat het OM een diepgravend onderzoek is gestart. Dat is voor ons superbelangrijk. Ik denk voor iedereen, niet alleen in De IJmond, maar ook vanwege de precedentwerking. Tata Steel is sterk vervuילend en zal, ondanks het 'Groene Gatenkaasplan' dat eraan komt -- enerzijds zijn we daar blij mee en anderzijds nog lang niet blij genoeg -- helaas nog jarenlang doorgaan met vervuilen. En zo zijn er nog veel meer vervuilers in Nederland. Dus die strafzaak speelt een hele belangrijke*
385 *rol, ook omdat heel veel mensen, politici en organisaties niet meer om het feit heen kunnen dat wij deze en de toekomstige generaties ernstig in de kou laten staan. Dat moet veranderen; dat moet stoppen. Bénédicte Ficq werkt daaraan, alsmede Johan Vollenbroek, bij jullie allen waarschijnlijk ook bekend als een stevige, intelligente doorbijter. We hebben natuurlijk de Dorpsraad die straks weer gaat inspreken. Stichting Frisse Wind doet ontzettend veel voor ons, alsmede de Surfrider*
390 *Foundation (Europe). KWF is ook druk bezig met Tata Steel. Zij hebben er speciaal iemand op gezet, met wie we intensieve gesprekken hebben. Ik zal daar de volgende keer meer over vertellen, maar daar komen straks ook hele belangrijke dingen uit. Ik moet zeggen dat ik daar heel erg blij mee ben. KWF is een belangrijke, betrouwbare partij. Zo komen er binnenkort nog twee partijen die zich aansluiten. Dat zijn ook niet de minsten. De namen kan ik nog even niet noemen. Dat is een*
395 *leuke cliffhanger voor de volgende keer. De Onderzoeksraad voor Veiligheid is uiteraard ook druk bezig. Dat onderzoek komt waarschijnlijk begin volgend jaar uit. Huisarts Luc Verkouteren schetst en laat ons zo dringend zien wat het effect is van onze bureu. Het gaat natuurlijk niet alleen maar om De IJmond en de gezondheidsschade aldaar, want uitstoot kent geen grenzen. Die houdt niet op bij de grenzen van de IJmond, maar gaat heel erg veel verder. Dus voor ons is het*
400 *verontrustend, voor al die 100.000 mensen en dieren hier, maar eigenlijk voor heel Nederland en zelfs daarbuiten.*

Dan is er nog een heel belangrijke medestander, jurist en mensenrechtenspecialist Jan van de Venis. Hij weet wanneer de mensenrechten geschonden worden en de rechten van het kind niet
405 *worden geaccepteerd. Helaas gebeurt dat ook op grote schaal in de IJmond. Sinds kort ligt er een rapportage bij de VN. Zestien partijen hebben zich daarbij aangesloten, zoals Greenpeace, het Kinderrechtencollectief, Stichting Frisse Wind, de Dorpsraad Wijk aan Zee, Gezondheid op 1, Johan Vollenbroek et cetera. Hier gaat u de volgende keer meer over horen.*

410 *Dank u wel voor uw aandacht. Houd ons vast. Blijf betrokken en als het kan nog iets betrokkener. En kijk vooral ook kritisch naar het 'Groene Staal'-plan en houd ook de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) in gedachten, want afschaling of misschien een andere oplossing moet absoluut ook meegewogen worden."*

415 Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of mevrouw Verbrugge de commissie NLG een document kan sturen waarin links zijn opgenomen naar alle zojuist genoemde partijen, zodat gemakkelijk bekeken kan worden wat zij over Tata Steel te melden hebben?

420 Mevrouw **Verbrugge** zegt dit toe. Zij kan echter niet uit naam van alle organisaties precies aangeven waarmee ze bezig zijn. Er is immers onderling afgesproken dat bepaalde zaken voorlopig

nog binnenskamers moeten blijven.

425 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt mevrouw Verbrugge voor haar inspraak en voor de uitnodiging voor de première van de documentaire in Pakhuis de Zwijger. Mevrouw Gonggrijp was aanwezig en vond het een goed georganiseerde avond. Mevrouw Verbrugge heeft heel duidelijk wat zij op één wil hebben, te weten de gezondheid. Wat vindt zij echter dat er met Tata Steel moet gebeuren? Wat zou zij morgen graag zien gebeuren?

430 Mevrouw **Verbrugge** vindt dat een moeilijke vraag. Bij de omwonenden en de organisaties wordt vaak neergelegd dat zij met een oplossing zouden moeten komen. Mevrouw Verbrugge hoopt om te beginnen dat de ziekmakende Kooksfabrieken zo snel mogelijk sluiten. Zij constateert dat er vanuit Tata Steel momenteel een verschuiving van aandacht is van de Kooksfabriek naar sinter en pelletfabriek. De vraag waarom zal wellicht aan Tata moeten worden gesteld. Maar de focus zou toch ook moeten liggen bij de Kooksfabrieken. Deze zijn immers ronduit slecht en
435 kankerverwekkend. Er zijn alternatieven voor.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt mevrouw Verbrugge of het mogelijk is om te zijner tijd de juridische analyse van mensenrechtenjurist van de Venis door te sturen aan de Staten over hoe de Nederlandse overheid hierin faalt.

440 Mevrouw **Verbrugge** zegt dat graag toe. Er komt binnenkort een persbericht. Mevrouw Verbrugge zal ook de rapportage doorsturen.

Mevrouw Verbrugge komt terug op de vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) wat zij graag zou willen. Iets wat haar al veel langer bezighoudt, en zeker sinds het interview van 9 april jl. met de
445 gedeputeerde die zei dat (bepaalde onderdelen van) Tata niet stilgelegd kunnen worden. Dit frappeert mevrouw Verbrugge, en ook tal van anderen. De Ferrero-fabriek kon namelijk wél dicht als gevolg van een salmonellabesmetting. Hoe erg moet het dan worden voordat Tata kan worden stilgelegd?

450 De **voorzitter** bedankt mevrouw Verbrugge voor haar inspraak. Het eventueel nazenden van aanvullende stukken kan plaatsvinden via de commissieadviseur, mevrouw Faber.

Inspreker 2

455 De heer **Joustra** spreekt in namens Stichting Zeester, alsmede namens FNV (bij afwezigheid van Cihan Lacin):

*"Bij u op tafel liggen de plannen voor het bouwen van een Ecoport IJmuiden. U heeft de informatie daarover ontvangen. Ik zal eerst even het brede verband aangeven. Stichting Zeester is een
460 initiatief dat twee jaar geleden genomen is. Het betreft een denktank bestaande uit oud-directeuren van Hoogovens, vakbondsvertegenwoordigers, wetenschappers, ondernemers en milieuorganisaties. Zij hebben in december 2020 een strategisch plan geschreven voor de IJmond. Dit leek ons dringend nodig, gehoord ook de voorgaande insprekers en gezien de vele vragen over waar het naartoe moet. We hebben een strategisch plan gemaakt dat is toegestuurd aan de vaste
465 Kamercommissie van Economische Zaken en ook aan de provincie Noord-Holland. Vervolgens is het plan vertaald in een plan van het FNV met een reden. Stichting Zeester had als denktank*

470 gekozen voor de grootste, belangrijkste en meest stabiele stakeholder in de staalfabriek, te weten de werknemers en de vertegenwoordiger FNV om een strategisch plan in Den Haag aan de orde te stellen en ook binnen de politiek op provinciaal en gemeentelijk niveau, omdat het FNV een substantiële stakeholder is. Dus naast het strategisch plan heeft u ontvangen het plan 'Groen Staal' van FNV. Ik zal u de details besparen, maar uiteindelijk heeft het staalbedrijf ons plan overgenomen en is besloten tot de bouw van installaties onder de titel 'Groen Staal'. Maar dat was slechts onderdeel één van ons strategisch plan.

475 Onderdeel twee van het strategisch plan is om het hele terrein van het staalbedrijf om te bouwen van staalfabriek naar wat in het ecoportverhaal staat: ...'naar een klimaatneutraal en circulair-economisch industrieterrein.' Over wat dat precies inhoudt, kan ik heel kort zijn. Het groene staal dat aan de voorkant wordt gemaakt na het sluiten van de beruchte kookovens, hoogovens en sinterfabrieken wordt gebruikt voor onder andere de productie van windmolens ter plaatse die via
480 de grote haven meteen naar de Noordzee gaan en voor allerlei andere activiteiten. We willen een soort industrieterrein vormen zoals u kent in Eindhoven (Brainport) en Limburg (Chemelot) en op het terrein van de Wageningse Universiteit. Dat is ons plan. Wij vragen u -- daarom is deze inspraak -- niet om dit te behandelen op de klassieke wijze in de trant van: 'Er komt een voorstel en u wacht wat daaruit komt en u geeft vervolgens uw commentaar.' Ons voorstel is dat we een
485 consortium gaan bouwen van alle betrokken partijen, waaronder dus ook de provincie. U wordt dus uitgenodigd om deel te nemen aan het consortium waarbij dit plan volledig open en met inspraak van alles en iedereen wordt voorbereid.

490 *Waarom de provincie erbij? Omdat dit niet alleen een kwestie is van het staalbedrijf. Het gaat om een aantal zaken. Het gaat om infrastructuur in de provincie. Het gaat om werkgelegenheid, om onderwijsinstellingen. Het gaat over grondgebruik, over woningbouw, over milieu. Vandaar dat wij vragen of de provincie het intern op de agenda wil zetten om te kijken of men deel wil nemen in dit consortium met diverse disciplines, om uiteindelijk te komen tot een proactief opstellen van een plan voor de Ecoport IJmuiden. Dat is eigenlijk mijn oproep aan u zoals u hier ziet. U bent
495 weliswaar een commissie, maar mijn oproep is uiteraard aan de hele Provinciale Staten."*

De voorzitter wijst erop dat de laatste oproep van de heer Joustra vooral betrekking heeft op agendapunt 5.b, zoals geagendeerd door de VVD. Maar ook agendapunt 5.a heeft er duidelijke
500 raakvlakken ermee.

Mevrouw **De Groot** (SP) heeft de navolgende vraag. Als we naar een Ecoport IJmuiden toegaan -- Tata Steel of in elk geval staalproductie zal daar een rol in krijgen, is er dan veel minder staalproductie nodig dan nu het geval is? Of blijft de staalproductie dan op het huidige niveau?

505 De heer **Joustra** antwoordt dat het staalniveau op het huidige niveau zal blijven. Er zal echter een verschuiving plaatsvinden in de markt van staal, zoals nu ook voor de verpakkingindustrie en voor de automotive-industrie naar de bouw van windmolens. Dus er blijft wel degelijk een staalproductie aanwezig in de huidige orde van grootte. Maar dat is geproduceerd met nieuwe installaties waarbij geen CO₂ meer geproduceerd wordt en waarbij de omgeving geen klachten
510 meer zal krijgen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft grofweg twee vragen. In de brief viel in eerste instantie op dat er

wordt gezegd dat het verstandig is, aangezien Nederland dan minder afhankelijk wordt van het buitenland. Alles wat aan staal wordt geproduceerd, kan dan binnenlands worden ingezet
515 (windmolens). De heer Joustra zei richting mevrouw De Groot echter ook dat de staalproductie hetzelfde blijft (in ieder geval niet naar beneden gaat). Klopt het dan dat alsnog Tata de meeste staal blijft exporteren, zoals dat nu gebeurt?

Ten tweede herinnert Statenlid Kostic zich nog dat de allereerste opzet van het 'Groen Staal'-
520 programma in mei 2021 werd ontvangen. Daarin stonden twee dingen. Rond 2030 wordt verwacht dat de DRI op waterstof kan draaien. Voorts zal in 2025 Kooksfabriek zelf worden gesloten. Inmiddels heeft Statenlid Kostic begrepen dat dit niet gaat lukken. Klopt haar begrip hierover of houdt de heer Joustra nog steeds vast aan de twee indicaties?

525 De heer **Joustra** geeft aan dat het laatste woord over hoe snel het kan nog niet is gezegd. Er gebeurt tegenwoordig elke week wat qua geopolitiek waardoor alles weer in een ander daglicht staat. Door de oorlog in Oekraïne heeft men in Brussel besloten dat de hele waterstofproductie vervijfvoudigd moet gaan worden in 2030. In plaats van 4 miljoen waterstof zal er 20 miljoen ton waterstof geproduceerd moeten worden. Dat is een factor 5. Die opdracht gaat straks van Brussel
530 naar de verschillende lidstaten, waaronder Nederland. Ook Nederland zal er aan moeten voldoen. Dat betekent daarmee dat de hele ideeën die tot op heden in de industrie, in Den Haag en in de provincie en waar dan ook, circuleren omtrent hoe snel alles zou kunnen en wanneer men wat gaat doen, opnieuw overhoop gehaald wordt door de huidige situatie. Gelet op de richtlijnen vanuit Brussel, waar Den Haag waarschijnlijk al wakker van ligt, is de staalfabriek geschikt om dé grote
535 trekker te zijn van de introductie van waterstoftechnologie in de Nederlandse industrie. Deze introductie zal veel sneller en efficiënter moeten worden dan nu nog in de hoofden van eenieder wordt voorgesteld.

De **voorzitter** betwijfelt of hiermee de vragen van Statenlid Kostic (PvdD) beantwoord zijn en
540 herhaalt deze derhalve:
– Blijft Tata Steel exporteren?
– Wordt de Kooksfabriek in 2025 gesloten?

De heer **Joustra** kan de vraag hoe het pakket aan staal eruitziet in de nieuwe situatie thans niet beantwoorden. Een en ander zal te zijner tijd zeker aan de orde komen.
545 Wat betreft het jaartal waarop de Kooksfabriek gesloten zal worden, heeft de heer Joustra reeds aangegeven dat de ideeën die nu circuleren binnenkort waarschijnlijk alweer achterhaald zijn, in die zin dat het eerder 2025 dan 2035 zal worden.

De **voorzitter** vraagt Statenlid Kostic (PvdD) nog eenmaal haar vraag betreffende de export te
550 herhalen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoorde de heer Joustra zeggen dat hij de afschaling van de staalproductie niet als optie ziet en dat Nederland door de transitie van Tata minder afhankelijk wordt van het buitenland. Betekent dit dat Nederland daarmee ook minder staal naar het buitenland gaat
555 exporteren?

De heer **Joustra** geeft aan dat dat zomaar zou kunnen. Die vraag kan hij echter nu niet beantwoorden; een en ander zal moeten blijken uit een gezamenlijke studie van met name het

industriële complex, waartoe ook de provincie wordt uitgenodigd om aan deel te nemen.

560

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt de heer Joustra voor het delen van dit ambitieuze plan. Begrijpt zij het goed dat diens plan voor een duurzame IJpoort eigenlijk afhangt van de vraag of de overstap naar Groen staal ook lukt. Is dat volgorde ook zo?

565

Voorts heeft mevrouw Gonggrijp een vraag over de rol van de provincie. De heer Joustra roept de provincie op om deel te nemen aan een consortium? Verwacht hij dit op korte termijn? En verwacht hij daartoe ook investeringen van de provincie?

570

De heer **Joustra** antwoordt dat het plan voor een consortium nog moet indalen bij de verschillende partijen de worden uitgenodigd. Op dit moment kan hij er derhalve niet meer over zeggen. Eén ding is echter duidelijk, namelijk dat er haast geboden is. Hoe sneller, hoe beter. Er wordt derhalve getracht om het hoogste tempo te handhaven. Om die reden wordt de provincie proactief betrokken, opdat niet alleen de technisch-economische aspecten maar ook de sociaal-maatschappelijke aspecten vanaf het begin worden meegenomen.

575

In antwoord op de eerste vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) merkt de heer Joustra op dat Groen Staal nummer één is. Mocht dit niet lukken, dan zal er ook geen Ecoport zijn. Ecoport is immers een klimaatneutrale en circulaire economie, en is alleen mogelijk op basis van Groen Staal en de inzet van waterstof.

580

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) vraagt of de heer Joustra kan uitleggen wat de provincie zou moeten doen om een en ander mogelijk te maken.

585

De heer **Joustra** vraagt de voorzitter, de Statenleden en betrokken collega's om nog een aparte meeting te organiseren, waarin FNV en Zeester de ruimte en gelegenheid krijgen om een en ander tot in detail met elkaar door te nemen. Dat is niet mogelijk in deze vijf minuten. De heer Joustra verzoekt derhalve graag om een vervolgdetaillafpraak over dit onderwerp via de kanalen binnen de provincie die bepalen of er dergelijke bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd.

590

De **voorzitter** stelt voor **om dit straks te bespreken tijdens de behandeling van agendapunt 5.b.**

595

De heer **Leerink** (PvdA) hoort de heer Joustra wijzen op de rol van de provincie. Tata Steel heeft zelf het eerste deel van het plan Groen Staal intussen omarmd. Omarmt het bedrijf ook dat deel wat betreft de Ecoport? Er kan immers wel een consortium worden ingericht, maar uiteindelijk is dan wel cruciaal dat hoofdrolspeler Tata zelf deelneemt en er iets in ziet. Heeft de heer Joustra hiertoe enige indicaties?

600

De heer **Joustra** geeft aan dat Stichting Zeester in gesprek is met Tata Steel Nederland teneinde het bedrijf te laten deelnemen in het consortium. De geest is reeds uit de fles. Het industrieel complex is ook in Den Haag aan de orde. Die geest gaat niet meer terug in de fles. Mocht Tata dus niet meedoen, zal het bedrijf in tweede instantie in Den Haag alsnog geconfronteerd worden met dit onderwerp.

De **voorzitter** bedankt de heer Joustra voor diens inspraak.

605 *Inspreker 3*

De heer **Dellevoet** spreekt in namens de Dorpsraad Wijk aan Zee (op agendapunten 5.a en 5.b):

610 *"Op de agenda staat vandaag wederom Tata. Namens de Dorpsraad van Wijk aan Zee vertel ik u graag hoe wij dit zien. Allereerste agendapunt 5.a over de mogelijke toepassingen van de provinciale coördinatieregeling (PCR). Wij zijn voorstander van haast, maar niet van deze voorkeursbehandeling. Laten we over één ding duidelijk zijn: Tata veinst haast, maar gaat deze plannen geen dag te vroeg realiseren; dat beloof ik u. Elke dag te laat is dan ook pure winst. Tata wil graag dat de overheid medeverantwoordelijk is en de PCR helpt daar helaas bij. Tata stippelt nu*
615 *al zelf de agenda uit, stelt zelf de voorwaarden op, hoeft voorlopig niet vroeger te sluiten dan wat haar uitkomt en lobbyt actief om de overheid deelgenoot te maken van deze beslissingen. Wij vragen dan ook met klem om hiervan weg te blijven. De klimaatdoelen en de data die erbij horen liggen er. Laat Tata zichzelf er maar uit innoveren.*

620 *Directeur Hans van den Berg zei het eerder zelf al: 'U, de overheid, had wat strenger voor ons moeten zijn'. Welnu, dit is uw kans. De PCR dan wel Rijkscoördinatieregeling inzetten voor de backbone aan elektra- en waterstofinfrastructuur is prima. Maar op het terrein van Tata is te veel misgegaan. Hier speelt ook geen provinciaal maar enkel een bedrijfsbelang. Dan moet je als overheid niet op het speelveld staan, maar kritisch langs de zijlijn. Er is namelijk geen groter*
625 *provinciaal belang dan de gezondheid van haar inwoners. Toch?*

Bij toepassing van de PCR wordt de overheid zelf medeverantwoordelijk voor het slagen ervan en dat is nou precies wat er in het verleden te vaak misging. De overheid wil dan te graag faciliteren en dat beïnvloedt helaas ook de beslissingen. De IJmond verdient en eist een overheid die eerst
630 *voor haar omgeving denkt en pas dan voor Tata.*

Agendapunt 5.b (Groen Staal plan van FNV en Zeester). Tata laat Roland Berger een rapport opstellen en tot onze verbazing holt iedereen vol feestvreugde achteraan. Kritische vragen komen eigenlijk alleen van buiten. Toch wil ik u even inhoudelijk meenemen in de verkondigde boodschap.
635 *Roland Berger noemt het plan 'technisch haalbaar'. Zeker, dat klopt. Tata is niet uniek hierin. ArcelorMittal tekende meer dan een jaar geleden ook een overeenkomst met de Spaanse overheid voor de bouw van een DRI met waterstof. In 2025 moet deze al draaien. En daar stopt men 'slechts' €500 miljoen belastinggeld in. Ik hoop dat u ook wil weten waarom het hier vijf jaar langer moet duren en vele malen duurder is.*

640 *Roland Berger noemt het 'economisch haalbaar'. Miljarden subsidiegeld moeten erin. Daarbovenop moet het dure staal ook nog eens gesubsidieerd gaan worden als het te duur blijkt voor de markt. Zo kun je alles wel economisch haalbaar maken, maar dat maak het nog geen financieel gezond plan.*

645 *Het behoud van essentiële maakindustrie in Nederland ... Tata exporteert 90% van haar productie. Wat is er dan nog zo 'essentieel' aan?*
Het behoud van werkgelegenheid ... Overal schreeuwt men in Nederland om personeel. We hebben enorme tekorten aan mensen en dat vereist omdenken. Elke vacature is er nu eigenlijk een te veel.
650 *Miljarden investeren in Tata betekent tonnen per arbeidsplaats. Tel daar de benodigde*

infrastructuur en waterstof en elektra bij op en we gaan hard over een miljoen per werknemer. Kunnen we ons belastinggeld niet beter elders inzetten?

655 *Minder afhankelijkheid van het buitenland ... Een bizar statement, als je weet dat ze in India in vijftien jaar al zo'n €21 miljard hebben afgeroomd middels verplichte in- en verkoopmarges buiten Nederland. Dáár bepaalt men wat er hier gebeurt. Voor de hele inkoop en bij de hele verkoop is Tata afhankelijk van het buitenland.*

660 *Het plan noemt het realiseren van milieu- en klimaatdoelen door de overstap naar meer groene windenergie. Hier zit een enorm probleem. Tata heeft straks meer energie nodig dan er nu in totaal aan groene energie wordt opgewekt, inclusief alle zonnepanelen op alle particuliere daken. Als Tata dit allemaal gebruikt, blijft er voor de rest van Nederland enkel fossiele energie over en levert deze transitie uiteindelijk meer CO₂ op dan nu. Een overstap naar waterstof is alleen zinvol als Tata eigenlijk ook zelf verantwoordelijk is voor de benodigde energie om het op te wekken. Anders is er enkel sprake van verdrukking van anderen naar meer fossiele energie. Erasmus-hoogleraar*
665 *Transitiekunde Jan Rotmans noemde het plan van Roland Berger 'te optimistisch' en zelfs 'naïef'.*

Wat vragen wij? Geen PCR binnen de hekken van Tata. Een gedegen maatschappelijke kosten- en batenanalyse, alsmede de alternatieven (krimp of sluiting), vóórdat er miljarden aan subsidie ingaan. Gezondheidsdoelen moeten daarin een voorname plek krijgen. Voor de omgeving is
670 *wellicht het belangrijkste punt de spoedige sluitingsdata voor de vuile voorkant van Tata. Aan alle mooie plannen is niks groens, circulaire of schoons zolang de vuile voorkant van Tata niet dichtgaat."*

675 Mevrouw **De Groot** (SP) wijst erop dat in de stukken staat dat de provincie al een aantal vergunningen heeft verleend en dat een aantal maatregelen al worden doorgevoerd, bijvoorbeeld bij de oxystaalfabriek, bij de koudbandwalserij en bij de kooksfabriek, afgasbehandelingsinstallatie et cetera. Heeft de Dorpsraad Wijk aan Zee c.q. de heer Dellevoet al gemerkt dat die maatregelen verschil maken?

680 De heer **Dellevoet** antwoordt ontkennend. Er is nog steeds sprake van stankoverlast en er ligt nog altijd evenveel stof op de vensterbanken. De inwoners merken derhalve nog helemaal niets van wat er moet gebeuren.

685 De heer **Leerink** (PvdA) begrijpt dat de Dorpsraad zich zorgen maakt over het versnellen van een vergunningentraject, zeker als dat zonder voorwaarden gebeuren zou. De heer Leerink heeft echter weleens begrepen dat er ook door de Dorpsraad is aangedrongen een snel vergunningentraject teneinde de slag richting Groen Staal zo snel mogelijk te kunnen maken, juist uit het oogpunt van het gezondheidsbelang. Hoe moet dat in verband worden gebracht met de inspraak van zojuist?

690 De heer **Dellevoet** wil wel dat er tempo wordt gemaakt. De Dorpsraad is echter van mening dat de PCR daar niet bij zal helpen. Tata weet zelf nu nog maar amper wat ze wil gaan doen, welke oven ze wil bestellen en bij wie, wat de levertijd hiervan is. Voordat die PCR als één plan klaarligt ter beoordeling is men alweer jaren verder. Zodra de PCR in werking wordt gesteld, gaat de overheid met Tata om tafel zitten en staan de bewoners eigenlijk langs de zijlijn te wachten. Hun
695 inspraakmogelijkheden zijn dan ook veel minder. De Dorpsraad is bang dat de belangen van de omgeving dan helaas sneuvelen door het belang om het plan te realiseren.

De heer **Mantel** (JA21) slaat even aan op het verhaal van de DRI-centrale in Spanje. Deze heeft volgens de heer Mantel zo'n €500 miljoen gekost. Hier wordt de installatie op €3 miljard geschat.
700 Heeft de heer Dellevoet enig idee waar dat gat van €2,5 miljard vandaan komt?

De heer **Dellevoet** heeft werkelijk geen idee. Hij noemt nog enkele andere voorbeelden. ArcelorMittal heeft een plan in Hamilton, Canada lopen. Daar gaat €300 miljoen aan belastinggeld in zitten en wordt voor ongeveer €1,3 miljard ook een DRI-installatie gerealiseerd met een *electric arc furnace*. Die draait al in 2028.
705

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft een drietal vragen:

- Kan de heer Dellevoet iets nader toelichten waarom het energievraagstuk lastiger wordt?
- In het Groen Staal plan stond aanvankelijk dat de Kooksfabriek naar verwachting in 2025 zou sluiten en dat in 2030 de installatie op waterstof zou draaien. Ziet de heer Dellevoet daar nog
710 steeds kansen voor of is het inmiddels een soort fata morgana geworden?
- Wat vindt de heer Dellevoet van de opstelling van de provincie wat betreft het bekijken van alternatieven voor Tata's toekomst?

De heer **Dellevoet** hoopt dat er een keiharde deadline vanuit de provincie komt in de trant van "*dan gaat u gewoon sluiten*". Er liggen klimaatdoelen voor onder meer 2030. Het alsdan sluiten van Kooksgasfabriek 2 is wat de Dorpsraad betreft veel te laat. In het rapport van Roland Berger staat 2028 als sluitingsmoment voor Kooksgasfabriek 2 en 2032 als sluitingsdatum voor Kooksgasfabriek 1. Daar wil Tata zich ook niet aan committeren. Het bedrijf gebruikt enkel dat deel uit het rapport wat hem uitkomt. Tata laat een en ander draaien zolang dit is toegestaan,
715 aangezien het een goed verdienmodel betreft. De provincie zal het derhalve moeten opleggen, want anders gebeurt er niks.
720

De heer Dellevoet zal het energievraagstuk nog wat nader toelichten. Het probleem is als volgt. Je kunt wel een geweldig groen staalbedrijf neerzetten met een enorme energiebehoefte, maar het opwekken van waterstof is alleen maar zinvol als je een overschot hebt. Het opwekken van
725 waterstof is immers een vrij energie-intensief procedé. Het kost heel veel stroom. Op het moment dat deze wordt ingezet voor de groene productie van staal, worden daarmee kilowatturen aan een ander ontnomen. Die wordt op zijn beurt richting fossiel gedreven. Gelet op het grote plaatje van Nederland komt het er dus helemaal niet zo goed uit. Er is zo veel nodig voor de energie van Tata, dat iemand anders naar de kolencentrale moet. Dat dilemma moet echt op tafel.
730

De **voorzitter** bedankt de sprekers nogmaals voor hun bijdragen en gaat over tot de inhoudelijke behandeling van agendapunt 5.a. Zij geeft hiertoe als eerste het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en verzoekt hun daarin aan te geven of M102-2021 (*Motie Problemen Tata Steel niet doorschuiven, maar bij de bron aanpakken*) en M103-2021 (*Motie CO₂ opslag versus haalbaarheidsstudie Groen Staal/Zeester*) als afgedaan kunnen worden beschouwd.
735

Eerste termijn

740 Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat op 5 april jl. in het tv-programma *Khalid & Sophie* precies datgene aan de orde was waarover vandaag gesproken wordt. Aan tafel zaten inwoners Sanne Walvisch en Linda Valent uit Wijk aan Zee, strafrechtadvocaat Bénédicte Ficq alsmede gedeputeerde

Olthof. De inwoners van Wijk aan Zee waren diep verontwaardigd over het feit dat zij nog steeds niets merkten van de maatregelen die Tata inmiddels getroffen heeft om de overlast, de stank en
745 de ongezonde luchtkwaliteit te verminderen. Gedeputeerde Olthof benadrukte nog maar weer eens dat de provincie Tata Steel niet sneller schoon kan laten worden. Immers, dat laat de wetgeving rondom het vergunnen niet toe. Als klap op de vuurpijl kwam het bericht dat de bewoners eerst meer overlast zouden ervaren tijdens het vergroeningstraject van Tata Steel en dat ze daarna pas zouden gaan profiteren van een schonere leefomgeving.

750 Tata is een veelkoppig ongezond industriemonster en blijft dit voorlopig ook nog. Na het zien van voornoemd tv-programma is het eigenlijk niet meer nodig om de brief van GS te lezen. De bewoners legden precies de vinger op de zere plek. In de brief staan ook een aantal mogelijkheden. Blijkbaar is de nood bij de bewoners zo hoog, omdat de Kooksgasfabriek 2 en
755 Hoogovens 6 niet worden gesloten, ondanks het feit dat de Kooksgasfabriek ongelooflijk slecht, verouderd en ongezond is. Dáár willen de bewoners allereerst een oplossing voor, maar die krijgen ze dus niet. Nou ja, misschien in 2030 aan het einde van de Roadmap+. Mevrouw De Groot heeft daar niet zoveel vertrouwen in, ondanks de maatregelen van de provincie en andere overheden.

760 De beide moties zullen best zijn afgedaan, maar de problemen zijn nog lang niet opgelost. Dát is wat de omwonenden willen, en snel ook. Mevrouw De Groot heeft geen verstand van staalproductie en is evenmin uitvoerig medisch deskundig. Zij heeft een beetje kennis van vergunningverlening en rechtspraak en snapt dat de gedeputeerde binnen zijn mogelijkheden alles doet om Tata Steel zo snel mogelijk groen en schoon te krijgen. Mevrouw De Groot snapt echter ook heel goed de wens
765 van de bewoners van De IJmond. Als volksvertegenwoordiger steunt zij dus de bewoners in hun streven naar "*sneller, sneller, sneller*".

Tata Steel blijkt de grootste piekbelaster als het gaat om de uitstoot van stikstofdioxide. Dit kan niet zo blijven. Hoe gaat de provincie de vergunning van Tata Steel op dit gebied aanpassen? Gaat
770 zij Tata Steel sluiten als het bedrijf de stikstofemissies niet binnen een jaar terugbrengt naar een niveau dat de natuur niet schaadt? Immers, Tata Steel is niet alleen een bedreiging voor de gezondheid van de mens, maar ook voor hele habitats en ecosystemen. Als boeren gedwongen worden hun stikstofemissies terug te brengen en de provincie hen zelfs weg wil hebben bij Natura2000-gebieden, moet ook Tata Steel op dit stikstofpunt worden aangepakt. Dat is nu echt
775 een taak voor de provincie.

De heer **Leerink** (PvdA) bedankt GS voor de brief, die in feite ook een antwoord is op datgene wat de Staten graag wilden, namelijk dat in kaart zou worden gebracht hoe het vergunningentraject richting Groen Staal vanuit de provincie zo snel mogelijk vormgegeven zou kunnen worden. In dat
780 opzicht is het goed dat het er ligt. Tegelijkertijd heeft de heer Leerink begrip voor de ontstane ophef en acht hij het goed om hier met elkaar over te spreken. Er spelen zijns inziens twee zaken: de PCR alsmede het gegeven dat er gerept wordt over "tijdelijke overlast". Wat zich wellicht wrekt, is het feit dat de inzet van de provincie helder is (*wat kan de provincie leveren om zo snel mogelijk richting die "groen staal"-productie te komen?*), maar dat het deel van Tata ontbreekt. Wat zet
785 hiertegenover en hoe komen die twee trajecten samen? Wat is de planning voor Groen Staal? Wanneer kan daadwerkelijk wat worden verwacht? Wanneer gaat er daadwerkelijk winst komen op het terrein van gezondheid en leefbaarheid? Wanneer gaat de Kooksfabriek 2 dan dicht? Hoe ziet die tijdelijke overlast eruit? Wat voor type overlast betreft het? De provincie beschikt thans over één

790 stuk van de puzzel (de eigen inzet op dit vlak), maar het nog ontbrekende stuk van Tata is ook nodig om er op een goede manier over te kunnen spreken.
Het is heel helder wat er steeds gevraagd wordt van de overheid. De provinciale overheid moet zorgen voor de snelle vergunningen. Aan de Tweede Kamer en het Rijk worden miljarden gevraagd, maar ondertussen ontbreekt de heldere routekaart van Tata over de harde afspraken en deadlines waaraan het bedrijf gehouden kan worden.
795 De Partij van de Arbeid wil zo snel mogelijk naar Groen Staal. Zij wil dat alle overlast weg is, maar uiteindelijk moet het wel een kloppend geheel zijn. De provincie moet haar deel leveren, de Tweede Kamer moet haar deel leveren en dat geldt dus ook voor Tata. De heer Leerink vindt het goed dat gedeputeerde al in diversie gremia en media heeft aangegeven dat wat hem betreft met "overlast" echt "*bouwoverlast*" wordt bedoeld en er aan geen enkele norm getornd zal worden. Al
800 die afspraken zullen zich moeten uitkristalliseren. De cruciale vraag luidt echter: wat, wanneer en hoe levert Tata?

De heer **Dessing** (FvD) hoort de heer Leerink zeggen dat zo snel mogelijk moet worden overgestapt naar de productie van groen staal, door middel van waterstof. Hoe haalbaar en betaalbaar acht de Partij van de Arbeid dat?
805

De heer **Leerink** (PvdA) antwoordt dat er op dit moment hard aan gewerkt wordt. Er zijn allerlei studies om dat voor elkaar te krijgen. Zoals zojuist reeds werd gememoreerd, is Nederland niet de enige plek in de wereld waar toegewerkt wordt naar groen staal. Onrealistisch is het derhalve niet.
810 De heer Leerink is het eens met de mensen die zeggen: "*Het zal groen en gezond zijn, en anders niets.*" De switch zal gemaakt moeten worden.

De heer **Dessing** (FvD) hoort een heleboel wensdenken. De inspreker zei net dat de productie van waterstof een vrij energie-intensief procedé. Het is dan toch goed om te bekijken of het überhaupt een optie is?
815

De heer **Leerink** (PvdA) antwoordt dat de inspreker ook verwees naar een fabriek in Spanje waar het veel sneller en tegen geringere bedragen wordt gerealiseerd. Voorts zijn er nog andere succesvolle voorbeelden in de wereld. De vraag is hoe wij in Nederland het met elkaar kunnen realiseren.
820

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft twee vragen. De heer Leerink gaf zojuist aan dat er wat gaten in het plan zitten, met name aan de zijde van Tata (wat, wanneer en hoe?). Is de heer Leerink het met de Partij voor de Dieren eens dat de PCR dan moet wachten totdat Tata een en ander in ieder geval helderder heeft? En vindt de heer Leerink ook dat de optie voor
825 afschaling onderzocht moet worden? In de landen die zijn genoemd, kent de staalproductie immers een andere orde van grootte.

De heer **Leerink** (PvdA) acht het van belang dat er een evenwichtig plan ligt waar balans en waarborgen in zitten. Thans is enkel het deel van de provincie zichtbaar (kale PCR), maar is niet
830 duidelijk wat er aan waarborgen in zit en wat er van de zijde Tata tegenover staat. De Partij van de Arbeid zou graag een nadere onderbouwing van GS horen.

De optie voor afschaling vindt de heer Leerink een lastig verhaal. In de wereld wordt heel veel staal gevraagd, ook voor de windmolens. Als het in Nederland niet geproduceerd wordt, is het derhalve

835 een illusie om te denken dat het dan elders niet geproduceerd wordt. De essentie is dat het gezond en duurzaam moet worden geproduceerd.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt tot wanneer Tata dan de tijd krijgt om gezond en duurzaam te produceren? Tot 2030, tot 2050?

840

De heer **Leerink** (PvdA) heeft zojuist gezegd dat ook Tata daar een duidelijke routekaart met termijnen bij moet geven op het moment dat de slag naar Groen Staal wordt gemaakt. Daar hoort een harde agenda met bindende toezeggingen van Tata bij.

845

De heer **Mantel** (JA21) heeft in het verlengde van de interruptie van Statenlid Kostic (PvdD) nog een vraag over het kantelpunt. De Partij van de Arbeid wilde geen deadline noemen; JA21 doet dat evenmin. In welke fase van het proces vindt de heer Leerink echter wel dat de concrete afspraken nagekomen moeten worden?

850

De heer **Leerink** (PvdA) meent dat daar nú naar gekeken moet worden. De provincie komt met de routekaart wat betreft de vergunningverlening et cetera. Nu is het dan ook de tijd dat Tata open kaart speelt over wat het betekent, hoe het in termijnen kan worden gezet en wanneer wat wordt geleverd.

855

De heer **Mantel** (JA21) vraagt of de Partij van de Arbeid er iets in ziet om het te koppelen aan het moment waarop de miljardensubsidie verstrekt zal worden?

De heer **Leerink** (PvdA) zou die miljarden zeker niet verstrekken zonder daar heel strenge voorwaarden aan te verbinden.

860

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) merkt op dat de ChristenUnie eindelijk het gevoel heeft dat de bal gaat rollen en dat er concrete stappen gemaakt worden. De route richting Groen Staal heeft een globale planning. Het is van belang om deze planning in acht te nemen. De onzekerheden kunnen het proces enorm vertragen. Dit staat ook in de brief. Het staat of valt met geld vanuit de rijksoverheid.

865

Het risico op vertraging is groot. Hoe gaat de overheid c.q. de provincie ervoor zorgen dat als een van die risico's werkelijkheid wordt, de overlast toch minder gaat worden en een vermindering van de uitstoot niet uitgesteld wordt? In de brief staat: "*Gedurende het traject bij de omschakeling van de productie kan er echter sprake zijn van een tijdelijke toename van de hinder en overlast vanaf het terrein van Tata Steel.*" Dat er hinder en overlast ontstaan in de vorm van bijvoorbeeld geluid als gevolg van werkzaamheden is tot daaraan toe. Het mag echter absoluut niet op het gebied van gezondheid. Daar moet dus een goed onderscheid tussen zijn.

870

Het is primair aan Tata zelf om de vergunningsaanvraag te realiseren. Is in te schatten of Tata deze planning gaat halen? Het belang van Groen Staal ligt namelijk eerder bij de omgeving dan bij Tata zelf. In hoeverre kan de provincie Tata stimuleren hiermee voortvarend aan de slag te gaan? Ook met betrekking tot het participatieplan is het de vraag in hoeverre het helemaal aan Tata alleen kan worden overgelaten.

875

Tot slot merkt mevrouw Hoogendoorn op dat beide moties wat haar fractie betreft zijn afgedaan.

880

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt hardop waarom Tata Steel op haar huidige locatie zit. De nabijheid van een zeehaven is gemakkelijk voor de aanvoer van grondstoffen via bulkcarriers. Kortom, er zitten een paar voordelen aan maar tegelijkertijd ook een hoop nadelen.

885 Op tafel ligt wederom een "*groen sprookje*". De laatste inspreker, de heer Dellevoet, was opvallend goed op de hoogte van een aantal zaken, zoals het energieplaatje. Staal produceren is een buitengewoon energie-intensief verhaal. Het gebruik van waterstof als energiedrager en niet als energiebron is een omweg waarbij je ongeveer 35% overhoudt. De energiekosten tijdens de productie worden derhalve ongeveer verdrievoudigd, nog los van de kosten die gepaard gaan met de transformatie. Dan ga je staal produceren waarvan de productiekosten ver boven de marktprijs
890 liggen. Dat kun je alleen maar volhouden door er continu subsidie in te pompen, maar dat is dan ook de enige manier. Tata gaat dan ergens anders heen. Het bedrijf doet net als alle andere multinationals, namelijk het boekhoudkundig exporteren van winst door een aantal zaken in rekening te laten brengen door dochterondernemingen die elders zijn gevestigd waar er minder belasting behoeft te worden betaald.

895 De heer **Roosendaal** (VVD) hoort de heer Van Tiggelen (PVV) zojuist verwijzen naar subsidies die nodig zijn om groen staal te kunnen produceren om te voorkomen dat de kosten omhooggaan. De heer Roosendaal geeft aan dat bij verduurzaming de kosten over het algemeen omhooggaan. Verduurzaming wordt veelal afgedwongen door de overheid
900 omdat er eisen aan worden gesteld die voor de hele markt gelden. Daarmee gaat de marktprijs vanzelf omhoog. Heeft het een reden dat de heer Van Tiggelen (PVV) dat aspect niet meeneemt in zijn verhaal?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) heeft om te beginnen geen idee wat "*verduurzaming*" is. Hij informeert
905 daar al jaren naar, maar niemand kan het hem vertellen. Ten tweede is men op deze planeet al flink bezig om de prijzen kunstmatig op te schroeven.

In het verleden heeft de heer Van Tiggelen in dit gremium al melding gemaakt van een literatuurlijst. Een van de titels betreft "*The hydrogen illusion*" ("de waterstofillusie") van professor
910 Samuel Furfari. Niemand heeft daar belangstelling voor en de heer Van Tiggelen krijgt sowieso de indruk dat feiten er in dit gremium sowieso niet toe doen. Deze route via waterstof is een doodlopende en heel kostbare weg. De PVV raadt het derhalve af. Je moet echter wel luisteren naar de inwoners van Wijk aan Zee en omgeving, die zeggen dat de gezondheid op één moet worden geplaatst. Indien in het huidige productieproces het technisch mogelijk is om zaken overdekt te
915 doen in plaats van in de open lucht, waardoor uitstoot kan worden afgevangen, dient dat te worden gerealiseerd. De PVV is er echter geen voorstander van om er enorme bedragen aan uit te geven. In de rest van de wereld gebeurt het namelijk niet, zodat Nederland qua productiekosten en marktprijs tegen een muur aanloopt.

920 De heer **Mantel** (JA21) zou graag willen horen welke energiebron de PVV dan wél geschikt acht voor Tata.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) antwoordt dat dat steenkool betreft.

925 De heer **Mantel** (JA21) wijst erop dat de brief van GS over de route naar Groen Staal bij Tata Steel veel vragen en zorgen heeft opgeroepen. Daarom heeft de fractie van JA21 een aantal vragen.

Allereerst komt hij op het vergunningentraject. In de brief spreken GS over het instellen van een provinciale coördinatieregeling ten aanzien van het vergunningentraject naar groen staal. Besluiten worden dan gebundeld en bezwaar is enkel nog mogelijk bij de Raad van State. De bestuursrechter
930 wordt daarmee buitenspel gezet. Dat is een ideaal scenario wanneer er louter positieve ontwikkelingen voorliggen die iedereen snel wil realiseren. De gedeputeerde heeft hier ook al aandacht aan besteed in een interview in het Noord-Hollands Dagblad. Voor de omwonenden zijn de zorgen over de plannen nog niet weg. Veel is ook voor GS nog onbekend. Omwonenden vrezen dat het moeilijker wordt om bezwaar te maken vanwege de complexiteit van de gebundelde
935 vergunning. Daarnaast kijkt de Raad van State normaliter procesmatig naar zaken. Hoe wordt in deze coördinatieregeling nu gezorgd dat omwonenden met oprechte bezwaren en zorgen zich nog kunnen laten horen?

Daarnaast is gesproken over een provinciaal inpassingsplan (PIP) voor die zaken die in strijd zijn met het bestemmingsplan. Kunnen GS dit concretiseren? Gaat dit dan bijvoorbeeld ook over het
940 oprekken van de geluidscontouren?

De weg naar staal op basis van waterstof duurt lang. Het Rijk zal subsidies moeten verstrekken en de waterstofbackbone dient aangelegd te worden. Eerder waarschuwde het RIVM ook voor de
945 externe veiligheid bij waterstof. Hier is voor zover bekend nog geen nader onderzoek naar gedaan. In de brief staat verder dat er met de route naar Groen Staal uiteindelijk een forse verbetering van de leefomgeving wordt voorzien. Gedurende het traject bij de omschakeling van de productie kan er echter sprake zijn van een tijdelijke toename van de hinder en overlast vanaf het terrein van Tata Steel. Al enkele jaren leeft deze zorg voor stapeling in de omgeving. Bij de overschakeling naar
950 Groen Staal zal er een periode ontstaan van bouwen en inregelen van de installaties. In deze periode zullen emissie, geur en geluidsoverlast mogelijk verder toenemen. Kan de gedeputeerde schetsen wat voor GS een acceptabele toename van overlast is in deze overgangsfase? Hoe kan dat gerelateerd worden aan de gevolgen voor de gezondheid van omwonenden?

955 Zijn GS voornemens erop in te zetten om eerst een verbetering te realiseren alvorens Tata Steel kan beginnen met het bouwen voor Groen Staal? Kunnen zijn bijvoorbeeld in deze overgangsfase tijdelijk kooks importeren, zodat het meest vervuilende onderdeel -- Kookgasfabriek 2 -- al gesloten kan worden?

960 Het laatste punt betreft de Roadmap. Het is goed om te lezen dat meer zaken wettelijk afdwingbaar worden, alhoewel JA21 van mening is dat Tata Steel de maatregelen die het bedrijf zelf heeft aangekondigd ook zonder wettelijke afdwingbaarheid zou moeten nemen.

965 De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt of de heer Mantel (JA21) één land in de wereld kan noemen dat kooks als exportproduct heeft?

De heer **Mantel** (JA21) zou dat niet zo kunnen niet noemen. Er zijn echter nogal wat staalgiganten op de wereld. Hij neemt derhalve aan dat het kan worden geïmporteerd, aangezien Tata het ook kan exporteren.

970 De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat die aanname onjuist is. Men produceert elders immers naar behoefte.

975 De heer **Mantel** (JA21) vervolgt zijn betoogt. Het baart JA21 wel zorgen dat het verschil tussen de berekeningen van Tata en de hoeveelheden door het RIVM daadwerkelijk in de omgeving aangetroffen schadelijke stoffen nog altijd niet bekend is. De Roadmap is gebaseerd op de berekeningen, terwijl de daadwerkelijke procentuele reducties in de omgeving tegenvallen. JA21 hoopt dat hier alsnog snel duidelijkheid over komt en wacht de volgende update af.

980 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wil allereerst ingaan op de sprekers. Er leven nog steeds ontzettend veel zorgen en dat geldt ook voor de Statenleden. Het CDA zet zich er naar beste kunnen voor in om te zorgen dat Tata duurzamer en schoner wordt. Hoe zit het nu echter met het gegeven dat er meer meldingen van excessen en incidenten zijn dan de OD registreert? Kan gedeputeerde hierop ingaan en uitleggen hoe het precies in elkaar zit?

985 De komende jaren zijn veel vergunningen nodig om Tata verder aan te passen en duurzamer te maken op weg naar Groen Staal. Sommige onderdelen van de fabriek moeten ook tijdelijk verplaatst worden, zoals blijkt uit de verschillende documenten die de commissie heeft ontvangen. Er blijken in ieder geval vijf vergunningen nodig te zijn:

- 990
- Een Wabo-vergunning voor milieu, bouw en sloop;
 - Een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming;
 - Een vergunning Waternet;
 - Een aanpassing in de planologische situatie en bestemmingsplannen;
 - Een plan of project MER.

995 Deze lijst geeft al aan dat verduurzaming van een fabriek een ingewikkeld proces is. Er moet rekening worden gehouden met een tijdstraject van vergunningverlening tot zeker 2026. Dat lijkt niet sneller te kunnen. Dit is jammer, maar het CDA heeft hier wel begrip voor. Je kunt niet zomaar alle regels opzijzetten. Daarbij staat de ontwikkeling van waterstof nog in de kinderschoenen. Er moet op dat gebied nog heel veel gebeuren, ook door het Rijk. Heeft de gedeputeerde overleg met
1000 Den Haag over de voortgang rond de productie van waterstof en is er voldoende perspectief? Kan gedeputeerde de commissie meenemen in hoe dat precies op dit moment zit? De spreker zei zojuist dat het staalbedrijf een grote trekker wordt van waterstof in het kader van de nieuwe ambities van de Europese Unie. Heeft gedeputeerde daar al meer informatie over?

1005 Het CDA is blij dat Tata inmiddels al stappen heeft gezet ter verduurzaming van de fabriek en de aanpassing van de fabriek heeft weten door te voeren, zoals een filterinstallatie bij de koudbandwalserij waarmee de uitstoot van PAK's is verminderd. Tata is ook zeer actief met eigen plannen voor de overgang naar groene waterstof. Het CDA heeft ook vernomen dat Tata vandaag een klimaatplan overhandigt aan Milieudefensie. Dus geluiden dat Tata niets doet, zijn ook niet
1010 waar. Het lijkt mevrouw Koning-Hoeve goed dat dat vandaag ook benoemd wordt. Tata is zelf ook in beweging. Op 20 mei a.s. zijn de Statenleden uitgenodigd voor een werkbezoek. Dat neemt natuurlijk niet weg dat het voor omwonenden en alle andere betrokkenen niet snel genoeg gaat. Het CDA begrijpt dat sentiment en benadrukt nogmaals dat Tata, de provincie en het Rijk zich moeten inspannen om de verduurzaming in goede banen te leiden en zo snel mogelijk te laten plaatsvinden.
1015

Tot slot heeft het CDA nog een vraag over specifiek stikstof. Tata blijkt de grootste stikstofbron van Nederland te zijn. Dit bleek afgelopen week uit een lijstje van het ministerie. Met de DeNO_x-

installatie gaat Tata heel veel stikstof reduceren. Deze is als het goed is gereed in 2025. Kan
1020 gedeputeerde melden hoeveel procent stikstof er dan is gereduceerd en welke lijn voor Tata
gehanteerd wordt voor de verdere stikstofreductie?

De heer **Roosendaal** (VVD) sluit zich aan bij de goede vragen van het CDA. Overigens heeft hij een
1025 en ander reeds nagevraagd en kan hij melden dat er sprake is van 30% stikstofreductie ten
opzichte van 6.000 meldingen.

De heer Roosendaal bedankt GS voor de brief. Het betreft een goed en hoopgevend overzicht.
Groen Staal is onmisbaar voor onze economie en gezondheid. Juist in deze tijd van oorlog wordt
eens temeer duidelijk wat de waarde was van de oprichting van EGKS als voorganger van de EU.
1030 Staal is onmisbaar voor onze veiligheid en welvaart. Duurzamere productiemethoden zijn
onmisbaar voor een verbetering van de volksgezondheid, het milieu en om minder afhankelijk te
zijn van fossiele brandstoffen die vaak van ver moeten komen.

Het college neemt de gewenste waterstoftransitie en uitvoering van de Roadmap+ serieus en
1035 informeert de Staten actief. Desondanks heeft de heer Roosendaal een paar kanttekeningen. De in
de Roadmap+ opgenomen al dan niet wettelijk af te dwingen maatregelen zijn bij
vergunningaanvragen juridisch te toetsen. Voor de resultaten ligt het moeilijker, zo geven GS aan.
Nu gaat het natuurlijk om de resultaten die ook de inwoners van Wijk aan Zee en omgeving zullen
moeten gaan ervaren. De VVD verzoekt derhalve om minimaal eenmaal per jaar een overzicht
1040 waarop alle (voor)genomen maatregelen staan en wat de verwachte en werkelijke resultaten zijn in
aansluiting op wat de heer Leerink (PvdA) ook heeft aangegeven. Dit geldt dan voor de
vermindering van ZZS, stikstof en CO₂, stank en geluidsoverlast, met als beginpunt de gegevens
over de standen in 2019. Dit is immers ook het referentiepunt voor de Roadmap+. Hiermee kan
een goede relatie worden gelegd met de verleende en nog te verlenen vergunningen. Als
1045 maatregelen niet het minimaal gewenste effect hebben, zullen er aanvullende maatregelen moeten
worden getroffen.

Omdat men niet alleen te maken heeft met onafhankelijke metingen, maar men ook vaak moet
leunen op in vergunningen goedgekeurde modellen, verwacht de heer Roosendaal nog steeds dat
1050 de commissie NLG een grondige wisseling van gedachten kan hebben over de manier waarop
modellen in de vergunningsverlening worden gebruikt en goedgekeurd. De acceptatie van
modellen en de regelmatige revisie en hernieuwde goedkeuring moeten beter. We zien te vaak
afwijkingen tussen modeluitkomsten en daadwerkelijke metingen. Een feedbackmechanisme om de
metingen te gebruiken als input voor betere modellen ontbreekt. Er zit fundamenteel iets mis in de
1055 manier waarop we het in Nederland hebben geregeld. Dat kan en mag niet zo doorgaan.

Het is goed om te zien dat Tata de Roadmap voortvarend uitvoert. De DeNO_x-installatie moet de
uitstoot van de grootste stikstofproducent in Nederland, die ook nog eens ligt in het midden van
een kwetsbaar natuurgebied, met een derde verminderen. Dat is goed voor het type natuur dat we
1060 willen beschermen en hopelijk ook goed voor de mogelijkheden om elders in de provincie meer
woningen te realiseren.

Tot slot heeft de heer Roosendaal zorgen over de snelheid waarmee de overheid de
waterstoftransitie faciliteert met vergunningen en infrastructuur, en de risico's die in de brief

1065 worden genoemd, zonder aanvullende mitigerende maatregelen of opties te onderkennen. Ook de productie van waterstof moet hierin een plaats krijgen. Als de benodigde infrastructuur en de waterstof er niet op tijd zijn, dan is Groen Staal in 2028 een utopie. De VVD verneemt graag hoe realistisch het college het jaar 2028 vindt met de inzichten in de feiten en risico's per vandaag.

1070 De VVD kan zich vinden in de stelling dat de genoemde moties niet meer aan de orde zijn omdat de waterstoftransitie de overlast aan de bron oplost.

1075 De heer **Dessing** (FvD) hoort de VVD een aantal keren zeggen dat de waterstoftransitie zeer gewenst is, maar dat de fractie er toch een aantal vragen over heeft. De heer Dessing stelt de VVD eigenlijk dezelfde vraag als die aan de Partij van de Arbeid. Hoe haalbaar en betaalbaar acht de VVD deze transitie, gelet op de hoeveelheid waterstof die nodig is om straks groen staal te produceren?

1080 De heer **Roosendaal** (VVD) meent dat het bekeken dient te worden in een wat breder vraagstuk, dat de overheid moet oplossen. Bij de datacenters speelt eigenlijk dezelfde discussie. Deze zouden alle groene stroom wegnemen die met windmolens wordt opgewekt. Er zal derhalve naar de totale energiebehoefte gekeken dienen te worden, met alle plannen die er in Nederland zijn. Vervolgens zal er gelet op de huidige geopolitieke omstandigheden gekeken moeten worden hoe men de energiemix vorm wil geven. De heer Roosendaal kan zich voorstellen dat een thoriumreactor of
1085 kernenergie daar ook een onderdeel van zal zijn. Hij meent echter dat dit een landelijk vraagstuk is waarover meer dan genoeg discussie is. Dat het moet worden opgelost, is de heer Roosendaal volkomen eens met de heer Dessing (VVD).

1090 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt de gedeputeerde voor de brief waarom de Staten hebben gevraagd en waarin op hoofdlijnen wordt uitgezet welke stappen er allemaal gezet moeten worden. Er staat te lezen dat het geen eenvoudig proces betreft en dat het is omgeven met de nodige risico's. Uit de brief blijkt ook, zoals eerder aangegeven, dat er een PCR aangevraagd gaat worden. D66 merkt ook dat het veel oproept in de omgeving en in de media. Kan de gedeputeerde bevestigen dat inspraak en beroep, maar ook de inzet van Tata voldoende geborgd blijven, mocht
1095 dat verzoek ook worden voorgelegd aan Provinciale Staten?

Rond 2026 zou het traject van vergunningverlening afgerond moeten zijn en kan er gestart worden met de transitie, met het doel om in 2028 dan een hoogoven te sluiten en in ongeveer 2030 de Kooksgasfabriek 2. Een voorwaarde voor de bouw en transitie is dat de hinder minimaal gelijk of
1100 gelijk is. Wat is de inschatting van de gedeputeerde op dit punt?

In de brief wordt Tata genoemd als de partij die verantwoordelijk is voor de participatie rond dit complexe en langlopende traject. Is het niet beter om dit ook in gezamenlijkheid te doen? De Omgevingswet is er natuurlijk duidelijk in; het moet vooral bij Tata liggen. Er speelt echter zo veel
1105 rond dit dossier en er is zo veel commotie, dat het heel erg goed zou zijn om het gezamenlijke op te pakken met andere regionale overheden. In eerdere plannen is ook al gesproken over de verschillende gesprekstafels. Hoe staat het daar eigenlijk mee?

1110 De afgelopen periode is er ook heel veel overleg geweest met de regionale overheden. Mevrouw Gonggrijp begrijpt echter dat onderhavige brief niet is afgestemd. Klopt dit en is daar een

specifieke reden voor?

1115 De brief is een technisch-procedurele brief die past bij de rol en bij de provincie. Maar nergens is een verwijzing naar de duiding van wat er speelt in de regio. Mevrouw Gonggrijp vindt dat toch wel een beetje een gemiste kans. Iets meer empathie richting de omwonenden en iets meer duiding van de gevoeligheden zouden wellicht bijdragen tot een wat maatschappelijker discussie over dit ingewikkelde dossier.

1120 De beide moties beschouwt D66 als afgedaan.

1125 Statenlid **Kostic** (PvdD) gaat eerst in op de versnelling van het huidige Tata-plan en daarna op wat de provincie nog kan doen om de gezondheid en natuur te beschermen. Het lijkt wel *groundhog day* wat betreft het provinciaal beleid rond Tata. Nog geen jaar sinds de provincie overtuigd was dat de afvang van CO₂ de enige weg was, springt het bedrijf in een andere tunnelvisie: Tata's plan voor zogenoemd "*Groen Staal*". Andere opties, zoals afschaling, zijn echter niet onderzocht. Er zitten grote gaten in het plan. Zelfs de heer Joustra, die achter het plan zit, zegt vooral dat dingen nog uitgezocht moeten worden en weet niet concreets te zeggen op de belangrijkste vragen over Tata. Statenlid Kostic hoopt dat de commissie en GS hier kritischer naar kijken, voordat het "*Groen Staal*"-plan uiteindelijk vooral een "*greenwashing staalplan*" blijkt te zijn. De Partij voor de Dieren 1130 meent immers dat het huidige plan vooral duur is en goed is voor Tata's rijke aandeelhouders. Garanties voor gezondheid en natuur ontbreken echter. Wel zijn er heel veel risico's voor de maatschappij. Tata blijft nog steeds een buitenlands bedrijf, dat vooral blijft produceren om te exporteren. Hiervoor slurpt het disproportioneel veel energie. We blijven volgens het plan nog minstens vijftien jaar afhankelijk van het gas, en het winnen van schadelijk ijzererts lijkt in dit plan 1135 eeuwig te moeten doorgaan. Hoe groen is dat?

Ondertussen zijn er nog nul zekerheden over de termijnen en de gezondheid voor de omwonenden. Meerdere partijen komen niet verder dan "zo snel mogelijk". Statenlid Kostic hoorde de PvdA zojuist zeggen dat ze daartoe op Tata gaat wachten, hetgeen zij typisch vindt.

1140

Over het toepassen van de PCR heeft Statenlid Kostic twee vragen aan GS:

- Zijn GS het met de Partij voor de Dieren eens dat PS en niet GS over de PCR moeten blijven gaan, op z'n minst totdat de Omgevingswet officieel in werking is getreden.
- GS zeggen dat ze met Tata spreken over de toepassing van PCR. Maar wordt er ook overlegd 1145 met de belangenvertegenwoordigers van de omwonenden, milieu en natuur?

1150 Wat gaat de provincie doen om de gezondheid en natuur te beschermen? Statenlid Kostic heeft eerst een vraag over de belofte van Tata Steel om het eerste kwartaal van dit jaar, dus nu, die PAK's met 50% terug te brengen. Veel van de huidige plannen staan of vallen met de vraag of Tata zijn belofte nakomt. Wanneer kunnen PS op z'n vroegst het antwoord krijgen of die 50% inderdaad wordt gehaald? Gaan GS ervoor zorgen dat het onafhankelijk wordt gemeten?

1155 De commissie heeft vrij summier een update gekregen van wat de provincie gaat doen. Wel valt te lezen dat de provincie blijkbaar veel Roadmap+-oplossingen zonder een vergunningsaanvraag wettelijk afdwingbaar kan opleggen. Teneinde ongeveer elke commissievergadering aan GS te vragen om dit soort dingen scherper en sneller te doen, vraagt de Partij voor de Dieren aan GS waarom niet eerder duidelijker is gemaakt dat het gewoon kan. Zij vraagt GS dan ook om volgende

commissievergadering een duidelijke uitwerking toe te sturen waaruit precies blijkt welke maatregelen uit de Roadmap+ door de provincie wettelijk afdwingbaar zullen worden gemaakt en elke BBT+-maatregel langs een BBT-lat te leggen, vooral wat betreft de ZZS en stikstof. Aanvullend hierop zou de Partij voor de Dieren graag een Technische Briefing zien, omdat er in de commissie steeds niet aan toe kan worden gekomen. Alsdan kan namelijk ook het verplichte vermijdings- en reductieprogramma voor ZZS worden behandeld, waar de Partij voor de Dieren ook al maanden om vragen. Het betreft een belangrijk programma omdat de provincie op basis daarvan extra maatregelen kan doorvoeren. In de volgende vergadering hoort de Partij voor de Dieren dan ook graag welke maximale maatregelen op basis daarvan de provincie van plan is om door te voeren om de gezondheid van natuur en mensen te beschermen.

De heer **Roosendaal** (VVD) heeft twee vragen. Hij heeft Statenlid Kostic (PvdD) een aantal keren horen zeggen dat de productie bij Tata Steel kan worden afgeschaald met als redenering dat er veel wordt geëxporteerd, in dit geval naar de rest van Europa. Maar per saldo produceert Tata net zoveel staal als we in Nederland gebruiken, wat impliceert dat er ook veel staal wordt geïmporteerd.

- Vindt Statenlid Kostic (PvdD) inderdaad dat Tata alleen nog maar zou moeten produceren voor de binnenlandse markt?
- Vindt zij voorts dat Nederland zou moeten stoppen met het importeren van staal vanuit andere Europese landen (welk staal nodig is voor bijvoorbeeld de woningbouw)? Er is natuurlijk een specialisatie in de staalindustrie. In Nederland wordt vooral geproduceerd voor de Duitse automarkt en Nederland ontvangt staal voor de woningmarkt.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vindt het een heel goede vraag van de VVD. De echte vraag waar de Partij voor de Dieren ook steeds op stuurt, luidt echter als volgt. Wat zijn de grootste maatschappelijke baten en wat de laagste maatschappelijke kosten? Als er namelijk geld gepompt gaat worden in de toekomst van Tata, vraagt de Partij voor de Dieren in ieder geval om een paar meest redelijke opties. De CO₂-afvang en -opvang is onderzocht ten opzichte van het zogeheten "*Groen Tata*"-plan. De Partij voor de Dieren pleit alleen maar voor wat de bewoners ook hebben laten onderzoeken door CE Delft om naar de optie afschaling te kijken en ook naar de optie van eventueel een andere invulling van het Tata-terrein. Dat ligt politiek misschien gevoelig, maar desalniettemin acht de Statenlid Kostic het raadzaam om er wetenschappelijk naar te laten kijken en de cijfers op een rijtje te zetten (MKBA). Aansluitend kan dan een verstandige keuze worden gemaakt. Het is kwalijk dat deze aanpak niet wordt gevolgd.

Statenlid **Becker** (GL) bedankt de sprekers voor hun bijdrage. Zij vindt het interessant om van de heer Joustra te horen wat de mogelijke effecten van de versnelde ontwikkelingen rond waterstof zijn. In ieder gesprek over Tata wordt steeds duidelijk dat iedereen maar wil versnellen. De huidige plannen lijken wel gebaseerd te zijn op de stand van zaken voorafgaand aan de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Zijn GS bezig om te bekijken wat de versnelde toegang tot waterstof, die nu realiteit lijkt te worden -- zowel de productie binnen Europa als daarbuiten lijkt immers versneld op gang te komen, met vanaf 2024/2025 grotere beschikbaarheid van waterstof, ook voor Nederland -- voor invloed zou kunnen hebben op de eventuele voorwaarden die gesteld kunnen worden? En wat is er vanuit de provincie nodig om dat mogelijk te maken? Het vereist immers een bepaalde infrastructuur.

Daarnaast is Statenlid Becker benieuwd of er vanuit de provincie al met het Rijk gesproken is over het mogelijk inzetten van crisis- en herstelwetgeving, omdat die bij sommige andere infrastructurele projecten en ook duurzame energieprojecten is toegepast. Is er al gekeken op welke manieren dat de verduurzaming van Tata kan versnellen?

Ten slotte vraagt Statenlid Becker zich op basis van de inspraak over de discrepantie tussen de meldingen bij de OD en de rapportage af wat GS van plan zijn om daarmee te gaan doen.

Beide moties zijn wat GroenLinks afgedaan.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of zij Statenlid Becker daarmee hoort zeggen dat de GroenLinks-fractie achter het "Groen Staal"-plan staat, dat zij het op dit moment voldoende vindt en zelfs suggereert dat er misschien een soort noodwet moet worden ingezet om het maar in deze huidige vorm te versnellen. Of sluit zij zich meer aan bij de suggestie van de Partij voor de Dieren om eerst goed te kijken naar de eventuele alternatieven?

Statenlid **Becker** (GL) meent dat het heel goed is om de kostenbatenanalyse van afschaling niet van tafel te vegen. Daarnaast moeten de mogelijkheden om het "Groen Staal"-plan te versnellen ook bekeken worden.

De heer **Mangal** (DENK) sluit zich aan bij de meeste vorige sprekers. Naar aanleiding van de inspraak van mevrouw Roosen is hij verbaasd dat de Omgevingsdienst zich afvraagt of zij de data van willen gebruiken. Kan de gedeputeerde dat duiden?

Wat betekent "*Groen Staal*"? Wordt de uitstoot voor de productie van toeleverende stoffen meegenomen in de berekening, zoals waterstof? De heer Mangal is heel benieuwd. Het schijnt dat op enkelen na iedereen ervan uitgaat dat de uitstoot van CO₂ schijnbaar niet significant gereduceerd kan worden. Het afvangen en opvangen van CO₂ is de facto geen verminderde uitstoot maar het in de lucht geraken ervan. De heer Mangal bekruipt het gevoel dat er onvoldoende voortgang wordt gemaakt om aan de voorkant de uitstoot te beperken. De provincie verlaat zich veel te veel op de cijfers van degenen die zij moet controleren. Men rekent erop dat de industrie zelf moet innoveren en vervolgens moet zij aan de provincie vertellen wat het hoogst haalbare is. De provincie moet er maar van uitgaan dat de aangeleverde informatie en onderbouwing kloppen zonder dat zij deze voldoende kwalitatief kan controleren.

- Op welke wijze worden instituties, zoals het RIVM en TNO, meegenomen in de beoordeling van deze plannen en argumentaties?
- In hoeverre worden ideeën van het RIVM en TNO meegenomen in de plannen die zij eventueel hebben? Zo zullen er meer instituties zijn die kennis hebben op dit gebied waar de provincie weer gebruik van kan maken.
- Op welke wijze wordt er bijvoorbeeld gebruikgemaakt van kennis en expertise van controlerende instituten in het buitenland?

Het is de heer Mangal niet duidelijk op welke wijze de vervuiling met andere stoffen dan CO₂ wordt teruggedrongen. Op welke wijze leiden de voorgestelde maatregelen tot een oplossing voor de uitstoot van nagenoeg nul van de andere stoffen, zoals lood, stikstofmethaan en andere ZZS? Kan

de gedeputeerde de heer Mangal hierin verlichten? En hoe groen is de staal dan?

1250 Tot slot heeft de heer Mangal nog steeds geen antwoord gekregen op de vraag hoelang de provincie haar plicht opzij moet of wil zetten om de volksgezondheid te waarborgen. De provincie gedooft een flink verminderde volksgezondheid ten behoeve van de economie. Hij begrijpt dat er tijd nodig is om te kunnen verduurzamen, maar hoelang mag deze industrie de volksgezondheid blijven vergiftigen? Tot het de bedrijven op het Tata-terrein lukt om dat niet meer te doen. Krijgen ze hiertoe één, vijf, tien jaar?

1255 De belangrijkste vraag die in alle plannen ontbreekt, luidt: wat doet de provincie en wat doen de bedrijven op het terrein van Tata Steel voor de omwonenden en vooral hun kinderen in de tussentijd dat ze aan het verduurzamen zijn?

1260 Concluderend beschouwt DENK de motie M-103 wel als afgedaan, maar motie M-102 nog niet.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

1265 Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof bedankt de Statenleden voor hun inbreng. Het is goed dat Tata steeds weer op de agenda staat. Hij betreurt het dat de recent verzonden brief van GS voor onrust heeft gezorgd.

1270 Mevrouw De Groot (SP) stelde de vraag hoe de stikstofuitstoot kan worden aangepakt. Een van de eerste grote maatregelen betreft de filterinstallatie bij de pelletfabriek (een van de grootste stikstofuitstoters binnen Tata). Daarmee wordt de stikstofuitstoot van de pelletfabriek met 80% gereduceerd. **Wat dit op het totaal zou betekenen, beschouwt gedeputeerde als een technische vraag en zal hij technisch moeten laten uitzoeken.**

1275 De heer Leerink (PvdA) heeft een aantal punten genoemd die bij meerdere partijen terugkwamen, zoals de PCR. Deze regeling geschiedt bij hoge uitzondering. Na een goede onderbouwing besluiten thans de Staten hierover. Dit lijkt in de Omgevingswet per 1 januari a.s. te gaan veranderen. Er is echter nog niet gesproken over wat dat zou betekenen en of het in deze situatie anders moeten worden gedaan. Gedeputeerde begrijpt heel goed dat de commissie daar in ieder geval bij betrokken wil zijn en dat er een goede onderbouwing moet zijn. Als je de PCR wilt toepassen, moet er echt een dwingende reden voor zijn. Daarmee sluit je immers één beroepslaag uit, te weten de rechtbank.

1285 Vanuit PS, maar ook vanuit de bewoners is heel specifiek de vraag gesteld hoe onderhavig proces zo snel mogelijk kan worden gerealiseerd. Gedeputeerde heeft hierover in november een brief ontvangen van de omwonenden en gaat ervan uit dat de commissie ook een kopie heeft ontvangen. Er is in de commissie ook weleens geïnformeerd of er middels noodmaatregelen of een noodwet iets voor elkaar kan worden gekregen. Gedeputeerde Olthof benadrukt dat dat elke vergunning zorgvuldig moet gebeuren. Dit betreft een mogelijkheid om het proces te versnellen. Tata zal moeten verzoeken of de PCR kan worden toegepast. Hier in dit huis wordt uiteindelijk besloten of die wordt toegepast. Er zal een goede onderbouwing moeten zijn en een duidelijk traject aan

1290

moeten vastzitten. Dit was ook het geval bij de CCS. Aan de subsidieregeling was een termijn gekoppeld. Als de PCR uiteindelijk niet zou worden toegepast, zou de termijn niet worden gehaald.
1295 Dus daar lag ook die dwingende reden achter.

Over de PCR bestaan nog wat misverstanden. Als deze wordt toegepast, betreft het een pakket aan verschillende vergunningen die nodig zijn voor uiteindelijk die nieuwe fabriek, de DRI. Vervolgens is er altijd nog een fase waarin een zienswijze kan worden ingediend door alle partijen die daar
1300 behoefte aan hebben. Na het verwerken van de zienswijzen en de definitieve vergunningen kan men in beroep gaan. Normaalgesproken geschiedt dat bij de rechtbank, maar thans moet men naar de Raad van State. Dat wil niet zeggen dat daarmee de inhoudelijke toetsing niet langer gebeurt. De Raad van State zal behalve het proces ook het besluit en de vergunning inhoudelijk toetsen. De mogelijkheid om een zienswijze in te dienen, blijft derhalve gehandhaafd. GS zullen daar
1305 gemotiveerd op moeten reageren. Vervolgens zal ook de Raad van State inhoudelijk kunnen toetsen. Dit traject teneinde de vergunning eind 2025/begin 2026 definitief onherroepelijk te kunnen hebben, zal wel weer een jaar duren. Daarmee wordt ook aangesloten op de eerder gegeven presentatie. In de brief staat ook een link naar een traject dat Tata geeft. Er moet nog wel heel veel werk in gestoken worden, maar daar is het bedrijf mee bezig.

1310 Gedeputeerde Olthof bemerkt dat er veel onrust is ontstaan. De Staten hebben een heel concrete motie neergelegd. GS hebben getracht om daar in de brief een zorgvuldig antwoord op te geven. Het college wordt verzocht om bij het Rijk te gaan lobbyen en te zorgen dat er heel duidelijke termijnen aan de subsidieregeling worden gegeven.

1315 Wat betreft de samenloop van het openen van de nieuwe fabriek en het sluiten van de oude fabriek wil gedeputeerde er geen misverstand over laten bestaan dat het in ons aller belang is dat de oude fabriek zo snel mogelijk dichtgaat. Partijen zijn met elkaar bezig om drie sporen te bewandelen:

- Ten eerste kan het via een subsidieregeling worden aangevlogen (door EZK). In hoeverre
1320 kunnen er harde voorwaarden en termijnen aan een subsidie gekoppeld worden, als er al een subsidie komt? Gedeputeerde benadrukt dat deze er vooralsnog niet is.
- Ten tweede zou je aan een nieuwe vergunning termijnen kunnen koppelen waarop de oude fabriek dicht moet. Dat moet weliswaar juridisch allemaal getoetst worden.
- Ten derde heeft gedeputeerde recentelijk nog met de directie van Tata besproken of er buiten
1325 de formele trajecten om een harde afspraak kan worden gemaakt dat als de nieuwe fabriek staat, en dit zo snel mogelijk gebeurt, er ook termijn kunnen worden afgesproken waarop de oude fabriek uitgefaseerd en zo snel mogelijk gesloten worden.

1330 Voor 2030 gaan hoe dan ook een Kookgasfabriek en een Hoogoven dicht. Daarmee wordt al een enorme stap gezet ten gunste van het milieu, het klimaat en de gezondheid. De provincie zal niet accepteren dat onbeperkt een oude fabriek en een nieuwe fabriek naast elkaar blijven bestaan. Daarover bestaat geen enkel misverstand. Wat gedeputeerde betreft spreekt men dan eerder over "maanden" dan over "jaren". Er moeten echter bekeken worden hoe dat zo goed mogelijk in afspraken kan worden vastgelegd.

1335 Het college is door PS verzocht om voor 1 april 2022 duidelijkheid te bieden m.b.t. de procedures en termijnen voor de afgifte van vergunningen om bij Tata Steel tot groen staal te komen. Gedeputeerde hoopt echter op begrip dat het hele traject thans nog niet gereed is. Er moet heel

- 1340 veel gebeuren. De provincie zit regelmatig aan tafel met EZK, met IenW en met Tata om zaken te bespreken. In die gesprekken komt ook de crisis- en herstelwetgeving voorbij, waarnaar GroenLinks vroeg. Of een en ander kan, is momenteel nog niet duidelijk. Het onderwerp ligt in ieder geval op tafel. Tegelijkertijd vraagt gedeputeerde zich af of de Crisis- en herstelwet uiteindelijk meer beroepsmogelijkheden voor de omgeving met zich meebrengt. Met andere woorden: er zit wat spanning tussen "*snel, sneller, snelst*" versus "*beroep en meer beroep*".
- 1345 Over de rol van Tata bestaat evenmin een misverstand. Uiteindelijk is het Tata dat moet vergroenen, en niet de overheid. Van de provincie mag verwacht worden dat zij als bevoegd gezag ervoor zorgt, met de lessen die zij geleerd heeft, uiteindelijk goede en scherpe vergunningen worden afgegeven, ook voor een nieuwe fabriek waarbij de gezondheid uiteindelijk niet meer ter
- 1350 discussie staat. Men mag verwachten dat er een Rijksoverheid is die wellicht met een aantal instrumenten kan helpen om het proces te versnellen. Uiteindelijk is het echter Tata dat hier aan de lat staat en de vergunning zal moeten aanvragen. Dat is de wijze waarop het in Nederland is geregeld. Uiteindelijk bepaalt Tata ook z'n eigen toekomst.
- 1355 In antwoord op de vraag van Statenlid Kostic (PvdD) merkt gedeputeerde Olthof op dat hij bij het Rijk nogmaals aandacht zal vragen voor het rapport van CE Delft. Het vraagstuk of Tata uiteindelijk gaat verdwijnen en plaats gaat maken voor woningbouw, of dat er een kleinere fabriek zal worden neergezet, valt echter niet onder de verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de gedeputeerde. Dan zullen er in Nederland hele andere afspraken gemaakt moeten worden en zullen er andere
- 1360 besluiten moeten worden genomen.
- Gedeputeerde Olthof hoopt dat er een aantal stappen richting een ecoport e.d. kunnen worden gezet. Laat de provincie vanuit haar rol zorgen dat de gezondheid in de omgeving zo snel mogelijk kan worden gewaarborgd en dat het schoner gaat worden. Dat heeft volgens de gedeputeerde de
- 1365 grootste prioriteit.
- De voorwaarden voor de subsidies heeft gedeputeerde reeds genoemd. Het betreft een belangrijk element. De Rijksoverheid moet bepalen of een subsidie al dan niet gerechtvaardigd is. En of dat zou moeten gebeuren met belastinggeld of niet. Als daartoe wordt besloten, kan het niet zo zijn
- 1370 dat daar geen aanvullende voorwaarden aan verbonden zijn. Als de overheid er belastinggeld in stopt, vindt gedeputeerde dat de overheid er ook voorwaarden aan moet verbinden in tijd en in wat je ermee beoogt. Dat kan geen vrijbrief zijn om te zeggen: "*We gaan wel zien wat we gaan neerzetten*".
- 1375 Op de vraag van de ChristenUnie of de provincie Tata kan stimuleren om snelheid te betrachten, antwoordt gedeputeerde bevestigend. In eerste instantie waren de plannen gericht op de zeer lange termijn. Deze zijn teruggebracht naar 2030. De provincie heeft thans gezegd dat zij de vergunning eind 2025 zou kunnen afgeven. Tata heeft ook gezegd dat de fabriek dan in de loop van 2029 zou moeten kunnen draaien. Gedeputeerde hoopt dat dat proces met elkaar versneld kan
- 1380 worden. Wellicht komen er door alle wereldse ontwikkelingen ook krachten waardoor het nog sneller kan.
- Over de participatie is de provincie in gesprek. Er lopen heel veel gesprekken. Zo is er aan de bewoners ook gevraagd waar nog behoefte aan is. Het moet uiteindelijk wel ergens bij elkaar

1385 komen. Gedeputeerde heeft liever één goede tafel waar alles met elkaar wordt besproken dan tien verschillende tafels. Tata praat met de bewoners, de OD praat met bewoners. De provincie heeft webinars georganiseerd naar aanleiding van de gedane onderzoeken. Participatie is ook het gesprek dat de provincie met de IJmondgemeenten heeft. Daar wordt nog steeds heel goed mee samengewerkt. Mevrouw Gonggrijp (D66) stelde daar ook een vraag over. De Staten vroegen om
1390 met duidelijkheid over het vergunningentraject te komen. Het college heeft vanuit zijn bevoegdheid gemeend om een informatieve brief te versturen over de wijze waarop het proces versneld kan worden. Dat heeft er niks mee te maken dat de relatie met de gemeenten niet goed zou zijn. Er vindt nog altijd goed onderling overleg plaats.

1395 De provincie is een traject tot vergroening ingegaan. De heer Van Tiggelen (PVV) raadt eigenlijk aan om het bij het oude te laten. Inherent aan dat proces is dat het gezondheidsschade oplevert. Naast de klimaatambities en alle andere duurzaamheidsambities van de provincie staat gezondheid wel heel prominent op nummer één. Men moet er met elkaar voor zorgen dat de omgeving schoner wordt. Dat is volgens gedeputeerde dé drijfveer om daar dagelijks hard mee aan het werk te zijn.
1400 Het huidige procedé doorzetten, zal altijd schadelijk blijven.

Richting de heer Mantel (JA21) merkt gedeputeerde op dat hij over de PCR reeds duidelijkheid heeft gegeven. De PIP is een soortgelijk instrument. Op het moment dat je ziet dat er in het bestemmingsplan een aantal zaken bij elkaar komen, dan zou je als provincie kunnen
1405 interveniëren. Dat doe je niet om vervolgens de geluidscontouren op te rekken en meer overlast toe staan, maar teneinde het proces gecoördineerd en versneld te kunnen doorvoeren. In de brief zijn ook een aantal mogelijke scenario's geschetst.

Wat is acceptabel qua extra overlast? En wat gebeurt er nu al op dat gebied? Mevrouw De Groot (SP)
1410 vraagt wat er nu al merkbaar is van de genomen maatregelen. De reductie van PAK's zal niet gelijk merkbaar zijn qua geur(overlast). Gedeputeerde hoopt wel dat bij de onderzoeken die de provincie straks gaat doen en jaarlijks zal herhalen, de verbetering wél meer merkbaar zal zijn. De provincie heeft altijd gezegd: "*Groen Staal is één, maar wat doet men er vandaag aan?*" Een maatregel bij de pelletfabriek kost €200 miljoen. Zo zijn er meerdere maatregelen die nu genomen worden om
1415 uiteindelijk te zorgen dat het schoner wordt. Er zitten ook maatregelen bij die je eigenlijk bedrijfseconomisch met je gezonde verstand niet gaat doen omdat die als de nieuwe fabriek er straks staat wellicht geen toegevoegde waarde meer zullen hebben. Desalniettemin legt de provincie die maatregelen op.

1420 Mevrouw **De Groot** (SP) heeft in de brief al een aantal maatregelen gezien, zoals meermaals de vermindering van geurhinder, vermindering van stofoverlast, vermindering van ZZS -- deze kun je waarschijnlijk niet zien -- vermindering van PAK's, verminder van grof en fijn stof et cetera. De bewoners geven echter aan dat zij helemaal geen verbetering merken. Hoe komt het dat zij dat niet merken?

1425 Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) merkt op dat het immens complex is. Op alle verschillende onderdelen worden maatregelen getroffen. Uiteraard vindt gedeputeerde het belangrijk wat de inwoners daarvan gaan merken. Een aantal maatregelen is pas recentelijke doorgevoerd. De provincie is druk bezig met het aanscherpen van de vergunningen en met het opleggen van de aanvullende
1430 maatregelen. Gedeputeerde gaat er wel van uit -- hij hoopt dat van harte, ook gelet op de

Roadmap+ -- dat de effecten wat betreft geur, grof stof en geluid uiteindelijk ook zichtbaar gaan worden (in de onderzoeken e.d.)

1435 Daarmee komt gedeputeerde op de vraag van de heer Mantel (JA21) welke maatregelen nu al getroffen worden. Het blijven echter altijd "pleistertjes" op een fabriek die bloedt. En uiteindelijk moet er gewoon zo snel mogelijk een nieuwe fabriek worden neergezet.

1440 Wat is acceptabel aan extra overlast? Gedeputeerde heeft in zijn brief reeds genoemd dat er een zo kort mogelijke periode wordt nagestreefd waarin zowel de oude als de nieuwe fabriek naas elkaar open zijn. De oude fabriek is maatregelen aan het treffen om de emissies terug te dringen. De nieuw te realiseren fabriek moet groen en schoon zijn. Die optelsom kan derhalve nooit erger zijn dan de huidige situatie. Gedeputeerde benadrukt nogmaals dat de extra overlast vooral gaat over het gehele proces dat gedurende de komende tijd zal plaatsvinden.

1445 Mevrouw **De Groot** (SP) heeft nog een vraag. De nieuwe fabriek wordt naast de oude fabriek neergezet. Is het echter niet veel slimmer en sneller om de nieuwe fabriek op een andere plek te zetten, bijvoorbeeld op de Maasvlakte?

1450 Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) merkt op dat mevrouw De Groot (SP) deze vraag aan De IJmond en Tata zou kunnen voorleggen. Anderen hebben ook een soortgelijke vraag gesteld. GS is zijns inziens gevraagd hoe ervoor gezorgd kan worden dat de fabriek zo snel mogelijk weer voldoet aan de gestelde eisen, namelijk dat die schoon en groen is. Gedeputeerde is derhalve niet voornemens om de boer op te gaan en te kijken of er andere locaties in Nederland zijn voor de (nieuwe) Tata-fabriek.

1455 Er heeft een eerste gesprek plaatsgevonden tussen partijen (provincie, Tata, RIVM, OD, ILT etc.) over het verschil tussen berekenen en meten. Gedeputeerde heeft reeds aangegeven dat hij daar flink van baalt en dat hij zo snel mogelijk opgehelderd wil zien waar het verschil 'm in zit. Het RIVM heeft een aantal mogelijke oorzaken genomen. In het gesprek is informatie uitgewisseld. Tata is hiermee aan de slag gegaan. De provincie heeft voorts aanvullende vragen aan het RIVM gesteld. In 1460 mei vindt de volgende bijeenkomst plaats waarin de nadere informatie met elkaar gedeeld wordt. Gedeputeerde hoopt de Staten aansluitend te kunnen informeren over de uitkomsten. Hij meent dat er even de tijd genomen moet worden om het goed en zorgvuldig te doen.

1465 Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) vroeg hoe het mogelijk is dat er meer meldingen van excessen en incidenten zijn dan de OD van Tata gemeld krijgt. Gedeputeerde meent dat alle meldingen aan de OD worden geregistreerd. Er kan wellicht weleens een verschil ontstaan tussen het aantal incidenten en de hoeveelheid die Tata daadwerkelijk doorgeeft. Gedeputeerde weet echter dat de OD er vol bovenop zit. Als de informatie wel via bewoners komt of via de webcam van Frisse Wind, 1470 dan zal dit uiteraard ook bij Tata aan de orde worden gesteld. De fabriek zelf heeft daarin een bepaalde verantwoordelijkheid. De provincie accepteert dat niet blindelings. Het wordt op verschillende manieren gecontroleerd, zowel met metingen als visueel.

1475 Wat (de productie van) waterstof betreft beschikt gedeputeerde Stigter over de nodige kennis en informatie. Gedeputeerde Olthof heeft de stikstofreductie genoemd. Op de opmerkingen dat het niet snel genoeg zou gaan, antwoordt hij dat eenieder graag zou zien dat de transitie snel verloopt.

Gedeputeerde raadt aan om er met elkaar de druk op te houden, zodat de provincie het maximale kan doen om een en ander voor elkaar te krijgen.

1480 De heer Roosendaal (VVD) vroeg naar het resultaat van de aanvullende maatregelen.

De **voorzitter** verzoekt de heer Roosendaal om zijn vraag voor alle duidelijkheid te herhalen.

1485 De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat in het stuk staat opgenomen dat maatregelen wel goed kunnen worden opgevolgd, maar resultaten niet. Hij verzoekt GS derhalve om ook de resultaten met PS te delen, opdat duidelijk wordt of er aanvullende maatregelen moeten worden genomen.

1490 Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) antwoordt dat dit mede afhankelijk is van de vraag wat er afgedwongen kan worden. Best beschikbare technieken (BBT's) kunnen worden afgedwongen. Dit geldt ook voor het vermijdings- en reductieprogramma ZZS. De brief is reeds online gepubliceerd. Gedeputeerde heeft voorzichtig willen zijn en het verschil willen aangeven. Het afdwingen van een maatregel wil niet zeggen dat het resultaat dat Tata in zijn Roadmap+ belooft ook daadwerkelijk gehaald gaat worden. Het afdwingen van die maatregel is iets wat de provincie op basis van het
1495 aanscherpen van de vergunning kan en moet opleggen. Gedeputeerde kijkt momenteel hoe het belofte resultaat op de een of andere manier kan worden vastgelegd. Het zal gemeten worden. Er zijn depositieonderzoeken aangekondigd. Via het luchtmeetnetwerk kan een en ander worden nagegaan. Uiteindelijk hoopt gedeputeerde dat bij de immissies in de omgeving het door Tata belofte resultaat ook daadwerkelijk zichtbaar is. Gedeputeerde heeft echter een
1500 winstwaarschuwing willen geven. Gedeputeerde durft er zijn hand niet voor in het vuur te steken dat die reductie van 50% ook daadwerkelijk gehaald wordt en houdt er rekening mee dat het misschien toch 40% reductie wordt.

1505 De heer Roosendaal (VVD) vroeg of de realisatie van Groen Staal in 2028 haalbaar is. Gedeputeerde geeft voor de duidelijkheid aan dat er een tussenfase in zit. Groen Staal is uiteindelijk definitief op waterstof, maar Tata heeft in zijn eigen plannen altijd aangegeven dat er sprake zal zijn van een tussenfase waarin er niet voldoende waterstof zal zijn en er op gas geproduceerd zal worden. Groen waterstof zal pas daarna plaatsvinden. Gedeputeerde hoopt dat er zo snel mogelijk groene waterstof beschikbaar is. Hij is het namelijk met de PVV en FvD eens dat er voor groen waterstof
1510 heel veel energie moet worden opgewekt. Dat is de grootste achilleshiel van heel veel ambities die de provincie heeft. Is er tijdig voldoende energie beschikbaar? Die uitdaging geldt niet alleen hier, maar op een heleboel vlakken. Gedeputeerde denkt wel dat Tata een belangrijke stimulans is voor voor de hele energietransactie in het Noordzeekanaalgebied. Als het daar lukt, dan kan de rest er prima van profiteren.

1515 De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat het hem er niet zo zozeer om ging dat in 2028 de waterstoftransitie is voltooid. Naar aanleiding van de insprekers vroeg hij zich vooral af of men mag verwachten dat de hoogoven in 2028 dichtgaat. Dan kan alleen maar als desnoods die gasinstallatie werkt. Hoe realistisch is dat? Zoals de heer Leerink (PvdA)
1520 aangaf, willen PS eigenlijk een integraal plan aan de hand waarvan kan worden gevolgd of het gehaald gaat worden.

Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) is het door Tata zelf ook gepresenteerd. De provincie heeft aangegeven wanneer zij de vergunning kan afsluiten. Dat sluit ook op de ambities van Tata Steel in tijd en snelheid. In 2029 zal een en ander uiteindelijk moeten draaien. Wat gedeputeerde betreft zou rond die tijd ook overgegaan moeten worden op sluiting van de hoogoven.

Als de provincie reeds in 2025 de vergunning kan afgeven en het neerzetten van de nieuwe fabriek versneld kan worden, dan hoopt gedeputeerde dat het moment van sluiting ook naar voren gehaald kan worden. De technische specificaties zijn er echter nog niet voldoende.

Gedeputeerde heeft reeds wat gezegd over de PCR-beroepsprocedure, alsmede over het geschatte moment van sluiting. Voorts heeft hij gesproken over de overige gesprekstafel. Gedeputeerde meent inmiddels ook de vraag van D66 te hebben beantwoord inzake de empathie.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat haar vraag nog niet volledig beantwoord is.

Gedeputeerde gaf in het begin van zijn betoog aan te balen van de reacties naar aanleiding van de brief. Hij noemde even de empathie, maar mevrouw Gonggrijp heeft niet gehoord of hij dat ook meeneemt in volgende brieven. Elke keer dat er een brief komt, ontstaat er veel onrust. Dat is begrijpelijk, maar kan wellicht soms ook worden voorkomen. Mevrouw Gonggrijp is benieuwd of gedeputeerde daarop wil reflecteren.

Gedeputeerde Olthof antwoordt dat er in elke brief die GS schrijven er ruime aandacht aan wordt besteed. Uiteindelijk is het niet zozeer de inhoud, maar wel de toon en het opstellen van de brief die het meeste tijd kosten. De techniek is één, maar de inhoud van de brief is evenzeer belangrijk. Gedeputeerde werd in compleet verrast doordat het jaartal 2050 eraan werd gekoppeld. Voorts wekte de krantenkop enigszins de indruk dat de provincie het accepteert dat er tot 2050 sprake zal zijn van meer overlast. Gedeputeerde begrijpt de onrust omtrent de PCR. Tegelijkertijd hadden heel veel mensen de wens dat het zo snel mogelijk kan. In dat opzicht is de PCR als optie meegenomen, maar wel met inachtneming van alle zorgvuldigheid.

Het gevoel van Statenlid **Kostic** (PvdD) raakt gedeputeerde. Dat geldt ook ten aanzien van haar opmerking aangaande *groundhog day*. Gedeputeerde benadrukt dat men heel druk bezig is. Het betreft niet steeds een herhaling van zetten. Gedeputeerde heeft reeds aangegeven dat hij het rapport van CE Delft aan de orde wil stellen. Als er plannen worden overgenomen, heeft hij daar geen enkel probleem mee. Gedeputeerde dient zich echter wel te houden aan de rol van de provincie wat betreft het afgeven van de vergunningen. De afgelopen twee jaar zijn er, de bewoners voorop, heel veel grote stappen gezet. Men is er echter nog lang niet. Om die reden is de druk van de omwonenden en van de Staten blijvend nodig om te zorgen dat iedereen -- provincie, gemeenten, Rijksoverheid en zeker Tata -- woord houdt, doorgaat waarmee men bezig is en het ook waarmaakt in het belang van de bewoners en de omgeving.

Gedeputeerde meent reeds iets gezegd te hebben over de PCR en de bevoegdheid van PS. In de Omgevingswet lijkt dat een bevoegdheid van GS te worden, maar daar is nog niet nader met elkaar over gesproken. Tata moet formeel de PCR aanvragen. Bij de afweging of de provincie de PCR uiteindelijk wil toestaan, worden alle belangen op een goede manier meegenomen.

Wat betreft de 50% reductie merkt gedeputeerde op dat de provincie heeft beloofd om de depositieonderzoeken door het RIVM te laten uitvoeren. Dit jaar zullen er twee worden uitgevoerd.

1570 Aansluitend zal er nog wel een vervolg zijn om te weten of de gedane beloftes daadwerkelijk worden waargemaakt.

De provincie kan gelukkig veel meer maatregelen afdwingen dan aanvankelijk werd gedacht. Gedeputeerde verwacht dat het vrijblijvende aspect voor een heel groot deel gewoon verplicht zal worden.

1575

De Partij voor de Dieren vroeg naar de mogelijkheid voor een Technische Briefing. Indien de Staten behoefte hebben aan meer informatie, is gedeputeerde hiertoe altijd bereid. De heer Roosendaal (VVD) heeft ook al eerder gevraagd hoe er wordt omgegaan met nieuwe kennis en nieuwe informatie aangaande het updaten van modellen. In juni staat hiervoor een Technische Briefing gepland.

1580

De voorzitter merkt op dat er een Technische Briefing over het VRP wordt voorbereid, in combinatie met de modellen zoals genoemd door de heer Roosendaal (VVD).

1585 Statenlid Kostic (PvdD) meent dat het daarmee in de buurt komt van de wensen van de Partij voor de Dieren. Zij zou echter dan ook heel graag een toelichting zien op welke Roadmap+-maatregelen wettelijk afdwingbaar worden en hoe dat ook matcht met die BBT's. Statenlid Kostic heeft er heel veel vragen over en zou het derhalve dolgraag meenemen in de Technische Briefing.

1590

Gedeputeerde Olthof (PvdA) geeft aan dat de duur van een Technische Briefing beperkt is. Hij stelt derhalve voor om samen met de griffie te bekijken wat precies de vragen zullen zijn en of volstaan kan worden met één TB of dat er toch twee TB's moeten worden ingepland.

1595 Er mag volgens gedeputeerde geen misverstand bestaan over de informatie. Dan ontstaan enkel vervelende discussies. De Staten kunnen alle informatie krijgen die nodig is om het gesprek goed te kunnen voeren.

De vragen van GroenLinks over de incidenten en meldingen meent gedeputeerde reeds te hebben beantwoord, alsmede de vragen over de Crisis- en herstelwet. Over waterstof zal gedeputeerde Stigter dadelijk een en ander zeggen.

1600

De heer Mangal (DENK) vroeg naar het gebruik van de data van Frisse Wind door de OD. Gedeputeerde Olthof is afgelopen week door de inwoners geïnformeerd over de webcam en dat de eerste informatie naar buiten komt. Een en ander ligt best wel ingewikkeld. In het verleden heeft men ook altijd veel foto's gekregen. De provincie heeft wel gezegd dat bij meldingen de beelden gebruikt kunnen worden als onderbouwing om een aanvullend onderzoek te doen. Het is op dit moment niet zo dat de beelden gebruikt kunnen worden om daadwerkelijk een Last onder Dwangsom of een maatregel op te leggen. De provincie en ook de OD bekijkt momenteel wel wat de overheid al dan niet met beelden en camera's mag doen. Dat betreft een grijs gebied. Het is dus niet zozeer een kwestie van willen samenwerken, maar meer de vraag wat er met die informatie kan worden gedaan. De wil is er dus zeker.

1610

In hoeverre wordt de kennis van andere instituties gebruikt. In alle verschillende discussies wordt zo veel mogelijk kennis vergaard. De provincie is ook afhankelijk van heel veel andere partijen.

1615 Daar waar het kan en van toegevoegde waarde is, wordt er ook zeker gebruik van gemaakt. In de verschillende gremia wordt met heel veel partijen gesproken, maar gedeputeerde heeft geen lijst van deze partijen. Als daar alsnog behoefte aan is, dan hoort hij dat wel.

1620 Wat betreft de reductie overige stoffen wil gedeputeerde duidelijk zijn. De maatregel van de pelletfabriek is groot voor stikstof. De transitie naar Groen Staal is voor een groot deel CO₂. Maar het sluiten van een Kookgasfabriek en het sluiten van een Hoogoven 6 gaat over lood, PAK's en over veel meer. Met andere woorden: milieu, klimaat, CO₂ en stikstof zijn misschien heel belangrijke drivers, maar uiteindelijk gaat het om het boeken van een grote winst op gezondheid. Er ligt ook nog steeds een motie vanuit de Kamer om te zorgen dat als de specificaties van de
1625 nieuwe fabriek bekend zijn, het RIVM een aanvullend onderzoek doet naar wat uiteindelijk de effecten voor de gezondheid zijn.

DENK heeft reeds vaak gevraagd hoe lang kinderen nog blootgesteld mogen worden aan de vervuilende fabriek. Gedeputeerde meent dat alles in dezen te lang duurt. De provincie is er
1630 dagelijks mee bezig om een en ander zo snel mogelijk te doen. Het makkelijkste antwoord is dat elke dag een dag te lang is. Gedeputeerde kan de fabriek echter niet vandaag sluiten, aangezien hij zich te houden heeft aan de regels. Als de heer Mangal (DENK) gedeputeerde een andere opdracht wenst te geven, dan hoort laatstgenoemde dat graag. Op dit moment spant de provincie zich ervoor in om het proces zo goed mogelijk te versnellen.

1635 Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of de gedeputeerde dan bereid is om te kijken naar de juridische analyse van de mensenrechtenadvocaat om te bekijken of er op basis van mensenrechten iets kan worden gedaan?

Het is nog steeds niet bekend wanneer Kooksfabriek 2 zou kunnen sluiten. Kan
1640 gedeputeerde aangeven wanneer we dat kunnen weten?

Begreep Statenlid Kostic het nu goed dat men pas eind 2022 / begin 2023, als het RIVM klaar is met onderzoeken, weet of Tata aan zijn eerst belofte van 50% reductie heeft voldaan? Of kan dit eerder?

1645 Gedeputeerde **Olthof** heeft hierop twee antwoorden. De provincie gaat dit jaar twee onderzoeken doen. De planning is dat de eerste resultaten in de loop van de tweede helft van dit jaar worden verwacht. Begin 2023 volgt een tweede onderzoek. Dan zijn ook de eerste resultaten bekend.

1650 Wat betreft de mensenrechten heeft gedeputeerde binnenkort een afspraak met de Kinderombudsman, die ook een brief heeft gestuurd.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vroeg voorts wanneer men weet wanneer de Kooksfabriek gaat sluiten.

1655 Gedeputeerde **Olthof** heeft al vaker gezegd dat hij op basis van de huidige regels thans niet in staat is om de fabriek te sluiten. Hij hoopt de komende maanden zo snel mogelijk weer duidelijkheid te hebben over wat er uiteindelijk opgenomen kan worden in het vergunningentraject, in de subsidieregeling of in separate afspraken met Tata.

1660 De heer Leerink (PvdA) roept op om zo snel mogelijk te komen met het totale verhaal aangaande

het traject en wie waar verantwoordelijk voor is.

Voorts is reeds vaker gesproken over hetgeen Tata doet, gelet op de Roadmap+ en uiteindelijk de verantwoordelijkheid die Tata zelf heeft.

1665

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) heeft nog een onbeantwoorde vraag over de overlast die zou ontstaan bij de omschakeling van de productie. Komen daar niet extra problemen voor de gezondheid uit voort?

1670

Gedeputeerd **Olthof** antwoordt dat men daar de komende tijd verder naar gaat kijken. Kan de omschakeling in de vergunningen goed vastgelegd worden en kunnen daar ook heel duidelijke normen aan worden meegegeven? Uitgangspunt is dat de tijd waarin het procedé omgeschakeld wordt, geen verhoogd gezondheidsrisico met zich meebrengt.

1675

De heer **Mangal** (DENK) bedankt gedeputeerde voor de redelijk heldere beantwoording. Hij begrijpt dat gedeputeerde geen tijd kan noemen. Maar wat gaat de provincie in de tussentijd doen voor de omwonenden? Dat element mist de heer Mangal steeds in deze discussie en in de commissie NLG.

1680

Gedeputeerde **Olthof** merkt op dat er al uitvoerig gesproken is over de Roadmap+. Hij verwacht echter dat de heer Mangal (DENK) iets anders in gedachten heeft dat nog aanvullend moet gebeuren voor bewoners. Waar denkt hij dan aan?

1685

De **voorzitter** stelt omwille van de tijd voor om dat in een tweede termijn te doen, mocht daar behoefte aan zijn. Zij bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en geeft aansluitend het woord aan gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (PvdA):

1690

Gedeputeerde Stigter gaat kort in op de waterstofroute en stikstof. Het moge duidelijk zijn dat er een enorme uitdaging ligt om te komen tot voldoende waterstof. Dat geldt voor Tata, voor het NZKG, voor Nederland en eigenlijk voor heel Europa. Gelet op de hoeveelheid waterstof die thans gebruikt wordt door de industrie en de hoeveelheden die in 2030 en 2050 voorzien zijn, betreft dat een vertienvoudiging tot vertwintigvoudiging. Men staat dus voor een enorme uitdaging. Op dit moment ligt er een voornemen vanuit de Europese Commissie om te komen tot bindende afspraken met de individuele lidstaten om ervoor te zorgen dat er in 2030 de helft van het energieverbruik van de industrie bestaat uit waterstof. Daar hoort ook een pakket bij, dat bestaat uit het stimuleren van wind op zee, (technische) innovatie en ook een financieel stimuleringspakket dat daaraan moet bijdragen. Het wordt door Nederland ook gebruikt om te komen tot afspraken met de Europese Unie over de manier waarop in Nederland waterstof gefaciliteerd en ondersteund wordt.

1700

1705 Er kan niet zomaar een cheque worden overgeschreven. Een en ander kan alleen als onderdeel van een generiek publiek pakket van steun. Het coalitieakkoord kondigt al aan dat het met €35 miljard aan klimaatmaatregelen zal komen. Voor een heel groot deel slaat dat neer op waterstof. Dat is nu ook al terug te zien in de SDE++-regeling, waar €13 miljard is gealloceerd. Het betreft een vrij algemene regeling waarvan gebruik moet kunnen worden gemaakt en waarvan Tata ook gebruik

zal maken op het moment dat het bedrijf tot investeringen komt.

1710 De afspraken zoals die zijn aangekondigd in het coalitieakkoord voor maatwerkafspraken, zijn echt vooral bedoeld om met de grootste bedrijven, waaronder Tata, afspraken te maken. Financieel gezien zal men terugvallen op een aantal generieke regelingen omdat je het anders nooit vanuit Europa er doorheen krijgt.

1715 Het pakket in Nederland bestaat deels uit een "stok" en deels uit een "wortel". Voor een heel groot deel wordt de subsidiëring ook betaald door de bedrijven zelf, via de energiebelasting en de CO₂-heffing, en vervolgens via de regeling van de SDE++ gaat het weer terug naar het bedrijf. Dus die stok en wortel luisteren nogal nauw. Maar met elkaar moet ervoor worden gezorgd dat we in 2030 een heel eind gaan richting die waterstofdoelen zoals die met elkaar zijn vastgesteld.

1720 In de commissie RWK is onlangs gesproken over de zogeheten "*Cluster Energie Strategie*" (CES), die bedoeld is om in kaart te brengen wat de provincie kan doen met de netwerkbedrijven om ervoor te zorgen dat er voldoende waterstoftoevoer is qua infrastructuur. Uiteindelijk zal voor een deel de waterstof zelf gemaakt worden op het Tata-terrein en in het Noordzeekanaalgebied. Voor een groter deel zal het van elders worden gehaald via de zogeheten "*backbone waterstof*". Voorts zal er
1725 ook een deel via import worden gegenereerd. Daar zal een mix in ontstaan. Ten aanzien van de benodigde infrastructuur in het Noordzeekanaalgebied zijn in ieder geval de projecten benoemd die daarvoor nodig zijn en is er met het Rijk afgesproken dat die zo snel mogelijk worden gerealiseerd in een (Rijks)coördinatieregeling.

1730 Gedeputeerde Stigter komt nog heel kort op het thema stikstof. Naast de pelletfabriek waarover afspraken zijn gemaakt, geldt voor stikstof dat er ook in het coalitieakkoord afspraken zijn gemaakt op Rijksniveau. Deze maken deel uit van het klimaatpakket. Die €35 miljard voor het klimaat is evenzeer bedoeld voor de industriemaatregelen ten aanzien van stikstof. Dat betekent ook dat er ook vanuit de klimaatmaatregelen op gestuurd zal worden dat de stikstofdoelen worden
1735 gehaald. Op het moment dat je die klimaatmaatregelen neemt, realiseer je daarmee heel ruim de stikstofdoelen. Gedeputeerde zal het geen "autonoom spoor" noemen, maar op het moment dat het in de klimaatmaatregelen wordt opgenomen, pak je eigenlijk automatisch de stikstofmaatregelen voor industrie mee. Dat geldt overigens niet voor de veehouderij, waar weer andere maatregelen voor nodig zijn.

1740 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording in eerste termijn. Omwille van de tijd doet zij een ordevoorstel. De voorzitter wil onderhavig agendapunt graag afronden en dan even kort schorsen. Aansluitend zal agendapunt 5.b worden behandeld. **De voorzitter stelt voor om de rondvragen voor gedeputeerde Rommel schriftelijk te beantwoorden.** Het betreft de
1745 navolgende rondvragen:

- Rondvraag van de SP inzake legalisatieprogramma PAS-meldingen;
- Rondvraag van de PvdD inzake het opschorten van de vossen- en zwanenjacht;
- Rondvraag van het CDA inzake stikstof.

1750 Statenlid **Zoon** (PvdD) meent dat schriftelijke beantwoording an sich prima is. Het Noord-Hollands Dagblad is echter in afwachting van een spoedige reactie. De heer Zoon zou dan derhalve wel vandaag een schriftelijk antwoord willen ontvangen.

Gedeputeerde **Rommel** knikt instemmend.

1755 De **voorzitter** concludeert dat **motie M103-2021 als afgedaan kan worden beschouwd**. Wat betreft motie **M102-2021** heeft indiener DENK aangegeven niet akkoord te zijn. Desalniettemin is er ook voor deze motie sprake van een meerderheid. **Beide moties kunnen derhalve als "afgedaan" worden beschouwd**. kan deze **als afgedaan worden beschouwd**.

1760

De voorzitter constateert voorts dat er behoefte is aan een korte tweede termijn.

Tweede termijn

1765 De heer **Roosendaal** (VVD) heeft nog twee vragen:

- Wanneer kunnen PS een integrale planning met mijlpalen tegemoetzien, zodat ze kunnen bewaken of de realisatie van schone productie en de sluiting van de Hoogoven en Kookgasfabriek op tijd plaatsvinden?
- Kunnen GS een jaarlijks overzicht produceren om de ontwikkeling van de beloofde reducties op te volgen?

1770

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor zijn beantwoording.

1775 Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof kan geen termijn geven voor de sluiting van de Hoogoven en Kookgasfabriek. Hiertoe is de provincie immers ook afhankelijk van de Rijksoverheid en van Tata zelf. **Gedeputeerde zal PS wel regelmatig informeren over waar de provincie staat. Voorts doet hij de belofte om er druk op te houden teneinde een en ander zo snel mogelijk te realiseren.**

1780

PS worden ook periodiek geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen Tata. Daarin zullen GS ook opnemen welke maatregelen, gekoppeld aan de Roadmap+ maar ook aan het VRP, worden getroffen.

1785 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording **en constateert dat beide moties als afgedaan kunnen worden beschouwd. Deze uitkomst zal worden doorgeleid naar het Presidium.** De voorzitter rondt het agendapunt af en gaat over tot een schorsing.

Schorsing van 16.03 uur tot 16.18 uur

1790

5.b Gezondheid en leefbaarheid: van C- naar B verzoek VVD Brief aan NLG van Zeester en FNV Tata Steel inz. plan Ruim baan voor Ecoport IJmuiden

De **voorzitter** heropent de vergadering en deelt de resterende spreektijden.

1795 Aansluitend geeft zij als eerste het woord aan de indiener, de heer Roosendaal (VVD), voor een nadere toelichting.

Eerste termijn

1800 De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat zijn toelichting ook gelijk kan worden beschouwd als zijn eerste termijn. Hij complimenteert FNV en Zeester voor hun betrokkenheid om van De IJmond een toekomstbestendige, economische vestigingsplaats te maken. Op dat punt vinden zij de VVD naast zich. De versnelling van de waterstofroute binnen Tata is van groot belang voor de gezondheid van de inwoners van Wijk aan Zee en omgeving. De waterstoftransitie biedt kansen voor het

1805 bedrijfsleven en kan daarmee de werkgelegenheid versterken.

Door toename van het aantal inwoners van Noord-Holland zullen die banen ook hard nodig zijn om iedereen gelijke kansen op welvaart te geven. Het plan Ecoport heeft de bijzondere interesse van de VVD en vult dat Roadmap+ van Tata goed aan. Samen met het bedrijfsleven, de vakbond, wetenschap en politiek kan de provincie ervoor zorgen dat De IJmond vooruitstrevend wordt in de

1810 verduurzaming van de industrie en in een gezondere leefomgeving voor alle inwoners. Graag hoort de heer Roosendaal wat de andere partijen van de plannen vinden en hoe de overheid hierin kan faciliteren.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) heeft bij het vorige agendapunt al duidelijk aangegeven wat de PVV vindt van de waterstofroute. Dat gaat hij thans niet herhalen. Tevens weet iedereen in dit huis dat de PVV om meerdere redenen problemen heeft met de windenergie, zowel op land als op zee. Het aanbod gestuurde weersafhankelijke stroomvoorzieningen blijft een bestuurlijke dwaling van de buitencategorie.

1815

1820 De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt wat de heer Van Tiggelen (PVV) vindt van het voorliggende plan van FNV/Zeester aangaande Ecoport?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) meent dat hiertoe niet moet worden overgegaan.

1825 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vindt het positief dat de werknemers uit de regio met de FNV zich inzetten voor een duurzame IJmond, met ruimte voor innovatie, kennis, ontwikkeling en de maakindustrie. Deze beweging moet natuurlijk niet alleen gedragen worden door werknemers, maar nadrukkelijk natuurlijk ook door de bedrijven zelf, dus door de markt. De provincie heeft wat D66 betreft naast haar rol van bevoegd gezag rondom vergunningen natuurlijk ook de rol van

1830 aanjager van duurzame economische ontwikkeling via de bestaande instrumenten.

Concreet vraagt de collega van de VVD welke rol D66 ziet voor de provincie wat betreft het plan Zeester en de waterstofroute. Wat D66 betreft moet de provincie zorgen voor het afgeven van een noodzakelijke vergunningen en in samenwerking met de lokale overheden bijdragen aan een goed

1835 participatietraject. En in de gesprekken met het Rijk moet de provincie natuurlijk zorgen dat de noodzakelijke infrastructuur voor de waterstofroute ook beschikbaar komen.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het wel een goed idee om over te stappen van een industrie die zo ongeveer dateert uit de industriële revolutie naar het versnellen van duurzaamheid van Tata Steel.

1840 En het is beter voor de gezondheid van omwonenden en werknemers. Maar, voordat mevrouw De Groot daar een oordeel over zou kunnen vellen, en voordat zij iets zou willen meegeven, zou zij eerlijk gezegd wel een complete uitwerking van het plan willen zien. Voorts zou zij er nog het nodige advies over willen hebben.

1845 Mevrouw De Groot vindt het belangrijk dat er in ieder geval een MKBA voor onderhavig plan wordt opgesteld en dat de provincie zich zou moeten afvragen of de kosten wel opwegen tegen de baten.

1850 Statenlid **Becker** (GL) merkt op dat het natuurlijk een heel mooi initiatief is om een circulair cluster te creëren. GroenLinks kan daar in beginsel positief tegenover staan. Zij vraagt welke rol daar dan precies voor de provincie in wordt gezien. Die vraag is echter al gesteld. Verder zou het goed zijn om iets meer cijfers en details te ontvangen om te kunnen toetsen wat een en ander betekent voor de omgeving en de werkgelegenheid.

1855 De heer **Leerink** (PvdA) kan zich eigenlijk wel aansluiten bij de laatste woorden van GroenLinks. Hij vindt het een interessant plan. De spreker zei net terecht dat het lastig is om in een beperkte tijd ergens een goed oordeel over te vellen, maar het is wel interessant genoeg om er met elkaar over door te denken. Wat de heer Leerink betreft, wordt er naar een vorm gezocht waarin die slag gemaakt zou kunnen worden.

1860 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat het plan Ecoport IJmuiden interessante onderdelen lijkt te hebben. Verder onderzoek en besprekingen lijken wat het CDA betreft een goed idee. Op dit moment kan de partij nog niet beoordelen wat er nou precies mee mogelijk is. Het lijkt haar goed dat de provincie en Tata zelf natuurlijk ook bij de verdere bespreking betrokken is. En misschien is het ook goed om in te gaan op de suggestie van de spreker om het nog uitgebreider toe te lichten en dat er op dat moment vanuit andere gremia en vanuit GS een reactie op komt.

1870 Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat de provinciale rol om de gezondheid, de natuur en het milieu te beschermen de belangrijkste prioriteit is. Alleen binnen die kaders is er ruimte voor ontwikkeling van allerlei bedrijven. En het plan van FNV/Zeester is geen objectieve analyse van verschillende mogelijkheden en maatschappelijk kosten en baten. Het is een redenering vanuit de belangen van een bepaald bedrijf. De rest van de samenleving verder afhankelijk maken van één bedrijf en daarin de provincie en het Rijk meekrijgen, is vanuit het belang voor Tata uiteraard ideaal. Men moet hier kritischer naar kijken. Het standpunt van de Partij voor de Dieren is heel duidelijk dat er naar iets anders gekeken moet worden, namelijk de afschalingen. Er moet nog niet verder deze heilloze weg worden ingestapt.

1880 De heer **Roosendaal** (VVD) begrijpt de opmerkingen over Tata. De vraag luidt echter wat men vindt van Ecoport. Dat is niet per definitie gelijk aan Tata Steel. Het kan voortbouwen omdat Tata Steel naar de waterstoftransitie overgaat. Maar als dat gebeurt -- daar heeft de Statenlid Kostic haar twijfels bij -- wat vindt zij er dan van dat de provincie erover gaat meedenken?

1885 Statenlid **Kostic** (PvdD) antwoordt dat als men zegt "*er is een visie over een ecoport waar Tata niet per se onderdeel van hoeft uit te maken*", dan hoort zij dat graag en ziet zij die plannen graag tegemoet. Zij heeft echter zojuist de heer Joustra bevestigd over een aantal vrij essentiële punten, maar hij wist op geen daarvan antwoord te geven. Eigenlijk luidt de vervolgvraag als volgt: "*Stelt u zich voor dat Tata daar toch onderdeel van uitmaakt, bent u dan bereid om daaraan mee te werken?*" Hierover heeft Statenlid Kostic al heel veel gezegd, namelijk: "*Eigenlijk niet, nee, zolang PS niet de beschikking hebben over die maatschappelijke kosten- en batenanalyse van de alternatieven hebben.*" Het lijkt vooralsnog niet de juiste weg. De feiten liggen niet op tafel. Het

ziet er niet goed uit voor Tata. Statenlid Kostic heeft een heel hard hoofd in het plan zoals dat nu voorligt.

- 1895 De heer **Mangal** (DENK) stelt voorop dat zijn fractie het als een heel goed alternatief beschouwt. Hij weet alleen niet of PS zouden moeten oordelen of het een goed plan is. Hij weet namelijk niet tegen welke alternatieven deze optie moet opwegen. De laatste aanspreker gaf het namelijk ook al aan. Wordt de uitstoot voor de productie van waterstof dat hier gebruikt zal worden, meegenomen in de berekening van het milieubelasting in het plan? Als de waterstof van elders moet worden aangevoerd, wordt (de uitstoot van) het transport dan ook meegenomen? Zo nee, waarom dan niet?
- 1900 Hoe kunnen PS immers anders goed beoordelen of het dan ook echt Groen Staal is. Door die milieubelasting niet mee te nemen, is immers een onjuiste voorstelling van zaken. Ook in dit plan mist de heer Mangal eigenlijk wat er in de tussenliggende periodes tijdens de transitie voor de burgers wordt gedaan.

- 1905 De **voorzitter** constateert dat sommige partijen het een interessant plan vinden. Maar hoe ziet er dan precies uit? Men mist nog wat informatie. Er zijn partijen die er wat kritisch op willen zijn. De heer Joustra heeft aangeboden om een nadere toelichting te geven. **De voorzitter stelt voor om dit te organiseren.**

- 1910 De voorzitter bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn. Gedeputeerde Stigter (GL) is thans verhinderd. Bij diens afwezigheid zal gedeputeerde Olthof (PvdA) antwoorden.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

- 1915 Gedeputeerde Olthof meent dat er geen concrete vragen zijn gesteld. GS hebben kennisgenomen van dezelfde flyer als die PS hebben ontvangen. In het voortraject heeft gedeputeerd Olthof een keer contact gehad met Zeester. Er is ambtelijk contact. Wat er precies van de provincie gevraagd wordt alsmede de details weet gedeputeerde momenteel ook niet.

- 1920 De **voorzitter** stelt voor om er geen tweede termijn aan te weiden en geeft de heer Roosendaal (VVD) de gelegenheid tot een slotwoord.

- 1925 De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt de collega-Statenleden voor hun mening. Hij meent dat de voorzitter een en ander correct heeft samengevat. Het is op z'n minst de moeite waard om met elkaar te kijken hoe het vestigingsklimaat in De IJmond kan worden versterkt met deze CO₂-neutrale plannen.

- 1930 De heer **Mangal** (DENK) was in de veronderstelling dat er naar aanleiding van het verzoek de heer Joustra bekeken zou worden of er animo zou zijn voor een technische sessie of een expertsessie Ecoport.

- De **voorzitter** constateert dat daar interesses voor en dat de provincie een dergelijke sessie graag wil faciliteren. **Wat betreft de manier waarop dat precies zal geschieden, komt men bij de commissieleden nog op terug.**

- De voorzitter gaat aansluitend over tot een korte schorsing.

- 1935

Schorsing van 16.35 uur tot 16.38 uur

6. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)

Er zijn geen aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Olthof.

1940

7. Rondvraag gedeputeerde Rommel (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)

Er zijn drie aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel:

- Rondvraag van de SP inzake legalisatieprogramma PAS-meldingen;
- Rondvraag van de PvdD inzake het opschorten van de vossen- en zwanenjacht;
- Rondvraag van het CDA inzake stikstof.

1945

De commissie stemt ermee in dat deze vragen (hedenmiddag) schriftelijk zullen worden beantwoord.

1950 8. A-agenda Water

8.a Water: Waddenfonds begroting 2023 en jaarstukken 2021

De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

1955 *Eerste termijn*

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat afgelopen jaren belangrijke projecten zijn gesubsidieerd, zo blijkt ook uit de jaarstukken. Inmiddels is het uitvoeringskader gewijzigd. Voor het CDA blijft belangrijk dat er een balans is tussen ecologie en economie. Het CDA maakt zich wel zorgen over verzilting en in de negatieve impact daarvan op de Waddenprovincies. De fractie wil GS meegeven om waar mogelijk projecten te steunen die gericht zijn op het tegengaan van verzilting. Het CDA kan verder akkoord gaan met het besluit om geen zienswijze in te dienen.

1960

Statenlid **Cardol** (GL) geeft aan dat GroenLinks kan instemmen met de voordracht. Zijns inziens betreft het een hamerstuk.

1965

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit zich aan bij voornoemde woorden. Ook de Partij van de Arbeid kan instemmen met de voordracht en ziet het eveneens als een hamerstuk. Bij het zien van alle onderwerpen die bij de horens zijn gevat en alle dingen die worden gedaan, kijkt de Partij van de Arbeid wel met enige zorg naar de toekomst als straks het Waddenfonds opgeheven wordt of uitgeput is. Hoe dan verder? Misschien heeft de gedeputeerde wel een mooi toekomstbeeld over.

1970

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) merkt op dat er veel projecten zijn gesteund door het Waddenfonds. Uit de stukken blijkt alleen niet wat de status van de projecten is. Op de site van het Waddenfonds is een interactief kaartje te zien waar alle projecten op staan. Daarop is best mooi te zien wat een project inhoudt en of het nog in uitvoering is of dat het al is afgerond. Het is "af" of "in behandeling". Thans is echter niet duidelijk in welke fase projecten zitten ("net begonnen" of "bijna klaar"). Het is ook niet zichtbaar welke projecten er misschien mislukt zijn. Zou het mogelijk zijn

1975

- 1980 om de gegevens in een rapportage of overzicht te gieten, zodat de status van de vele projecten in één oogopslag duidelijk is, ook om zo het grotere geheel te zien?
- De **voorzitter** vraagt of dit impliceert dat het voor de ChristenUnie wellicht geen hamerstuk zal zijn. Of wacht mevrouw Hoogendoorn eerst de beantwoording af?
- 1985 Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) wil graag nog even de beantwoording afwachten, maar in principe is zij positief.
- 1990 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat ook D66 kan instemmen met de voordracht. Wat haar betreft, is het een hamerstuk. Het afgelopen weekend zag mevrouw Gonggrijp de prachtige film "*Silent of the Tides*" over het Waddengebied, die gefinancierd is door de provincie. Het is echt een aanrader. Uit die film bleek natuurlijk ook de pracht van het gebied, maar ook de kwetsbaarheid alsmede de druk die er is.
- Op pagina 17 van de stukken staat dat het Waddenfonds de doelen niet volledig zal realiseren. Dat betekent dat ook na afloop van het Waddenfonds de kwetsbaarheid en de ecologie nog aandacht
- 1995 vragen. Hoe wordt er gekeken naar de toekomst? Hoe kunnen toch de goede dingen die zijn opgepakt, waaronder ook de kennis, op een goede manier geborgd worden?
- 2000 De heer **Van Tiggelen** (PVV) onderschrijft zeker activiteiten die zich richten op bijvoorbeeld het vergroten en versterken van natuur- en landschapswaarden. Het Waddengebied is immers een uniek natuurgebied. Helaas staan er in onderhavige begroting ook zaken gerelateerd aan de energietransitie, die niet doorgaat vanwege "fysiek onmogelijk". Helaas is emissiebeleid ook immuun voor de realiteit. Wij betreuren dat, maar daar hoeven we het verder niet over te hebben. Wat de PVV betreft, is het een hamerstuk.
- 2005 De heer **De Wit** (VVD) sluit zich aan bij de woorden van het CDA over de balans tussen economie en ecologie. Wat de VVD betreft is het ook een hamerstuk. Zij zal de gedeputeerde aan het einde van de rit niet afrekenen op een procentje meer of minder wat betreft de 50/50-regeling. Daarnaast bedankt de heer De Wit GS voor de uitgebreide en zorgvuldige beantwoording van de technische vragen. Daarmee zijn alle punten van de VVD behandeld.
- 2010 Statenlid **Kostic** (PvdD) is benieuwd hoe de VVD de balans tussen economie en ecologie ziet, aangezien het helemaal niet goed gaat met de ecologie in het Waddengebied?
- 2015 De heer **De Wit** (VVD) meent dat dit tamelijk fatalistische uitspraken zijn. Hij meent dat er zeker ruimte is om ecologische verbetering door te voeren in het Waddengebied. Om die reden is dit programma er ook. De heer De Wit stelt vast dat er in de praktijk ook projecten zijn gevonden die bijdragen aan de doelen met het geld dat beschikbaar was. Wat de VVD betreft functioneert het programma in dat kader uitstekend en zou de provincie de komende jaren op die lijn voort moeten gaan.
- 2020 Mevrouw **De Groot** (SP) had graag nog even doorgepraat over het Uitvoeringsprogramma Waddengebied, maar dat is helaas niet mogelijk. Voorliggend voorstel, de begroting en de jaarstukken, is wat haar betreft een hamerstuk.

- 2025 Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat het heel slecht gaat met de natuur in het Waddengebied, onder meer door de externe bedreigingen van industrie en visserij. Dat is niet fatalistisch, maar gewoon realistisch. De urgentie wordt nog steeds niet genoemd in het jaarverslag of goed opgepakt in de begroting. En de VVD vindt dat uiteraard prima. Statenlid Kostic begrijpt echter niet dat ook de andere (op papier groene) partijen dit prima vinden. Om die reden ziet de Partij voor de
- 2030 Dieren graag een zienswijze en hoopt zij de iets meer groene partijen te motiveren om mee in te dienen. Die 50/50-regeling wordt gehandhaafd, maar er is wat verschuiving mogelijk. Als er in economische projecten wordt geïnvesteerd, moet die ook een plus opleveren voor de ecologie. Daarmee voldoe je op papier aan alle afspraken en het uitvoeringskader.
- 2035 De Partij voor de Dieren constateert dat het Waddenfonds nu vaker mogelijke aanvragers proactief gaat opzoeken door voorlichtingsbijeenkomsten, met eerdere aanvragers die ook proactief worden aangeschreven. Zoals het nu is ingericht, ontstaat wel het gevaar dat steeds dezelfde partijen subsidies aanvragen en krijgen, terwijl je voor innovatie juist steeds nieuwe perspectieven wilt aantrekken. Het is dus goed dat het Waddenfonds proactief op zoek gaat naar nieuwe aanvragers.
- 2040 De Partij voor de Dieren vraagt derhalve om vooral dierenwelzijnsorganisaties, niet zijnde natuurorganisaties, op de mogelijkheden te wijzen. Dat past ook in de geest van de door deze Staten aangenomen motie over dierenwelzijn en het Waddenfonds. De Partij voor de Dieren vraagt GS derhalve om dit verzoek aan het Waddenfonds over te brengen. Als we proactief andere aanvragers opzoeken, dan kunnen we dat toch op z'n minst doen met organisaties, zoals de
- 2045 Vissenbescherming en Caring Vets. Deze projecten raken aan de levens van miljoenen dieren en de provincie moet daar op z'n minst de verantwoordelijkheid voor nemen. Het is mooi dat de monitoring- en evaluatiesystematiek uiteindelijk toch nog een beetje van de grond komt. Het lijkt erop dat in 2023 de eerste resultaten van de toetsing worden verwacht. Kunnen GS toezeggen dat zij PS hierover uitgebreid zullen informeren? En is het mogelijk om over
- 2050 de monitorings- en evaluatiesystematiek een Technische Briefing te organiseren?

De **voorzitter** heeft de indruk dat de Partij voor de Dieren vooralsnog niet akkoord gaat met het voorstel om het als hamerstuk te behandelen.

Zij bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan

- 2055 gedeputeerde Loggen voor zijn beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Gedeputeerde Loggen loopt de paar inhoudelijke vragen langs.

Het CDA vroeg naar de verzilting. Daar is aandacht voor. Het is natuurlijk ook aan de organisaties

- 2060 en partijen zelf om die aanvragen ook te doen. Deze worden vaak ook gehonoreerd. Vorig jaar is in dat kader €1 miljoen naar Terschelling gegaan en €800.000 naar de Zoete Toekomst op Texel. Maar eigenlijk hoort een en ander meer thuis in de Agenda Waddengebied, omdat je het breder wil aanvliegen vanuit de overheid. De provincie zal haar inbreng daarop accentueren.

- 2065 Mevrouw Jellema (PvdA) stelt de cruciale vraag wat er dan straks gebeurt na 2027. Heel formeel gaat het Waddenfonds daar niet over, maar het Rijk. **De gedeputeerden als zijnde het Dagelijks Bestuur willen daar dit jaar wel het gesprek met elkaar over aangaan om te kijken hoe de toekomst er dan uitziet.** Het streven naar het einde van het Waddenfonds is reeds in gang gezet. Er wordt voor gezorgd dat de toevertrouwde middelen zijn weggezet. Vervolgens zullen de provincie en alle
- 2070 stakeholders met elkaar (moeten) bekijken of zij het Rijk ervan kunnen overtuigen dat het

Waddenfonds wel een heel goed vehikel was om geld weg te zetten, gekoppeld aan doelen. **GS zullen PS hier periodiek van op de hoogte houden.**

2075 Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat die toezegging haar deugd doet. Zij hoopt dat een en ander in gezamenlijkheid kan worden gedaan. De laatste paar jaren heeft mevrouw Jellema uit haar omgeving vernomen dat het Waddenfonds toch enigszins werd gezien als "*de kip met de gouden eieren*". Gaat gedeputeerde nog communiceren dat er straks mogelijk er nog geen Waddenfonds meer is? Men moet een beetje ontwennen.

2080 Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat er nog niet gecommuniceerd gaat worden dat er mogelijk er nog iets anders komt in de plaats van het Waddenfonds. De provincie kan die belofte immers niet doen, want dat is nog niet zeker. De stakeholders van het Waddenfonds moeten eerst de discussie voeren dat er op het gebied van economie en ecologie een blijvend iets moet komen. Het Waddenfonds zou daartoe een heel mooi vehikel kunnen zijn. Daarover moet de discussie gaan
2085 en niet zozeer over het in stand houden van het Waddenfonds als doel op zich. Het gaat om de systematiek en daar zou het Waddenfonds volgens gedeputeerde een prachtig vehikel voor kunnen zijn. Maar wellicht zijn er voor de toekomst nog slimmere constructies.
Kortom, het gaat erom dat de provincie graag zou zien dat de opgaven blijvend ingebed worden. Vervolgens dient bekeken te worden wat daarvoor het beste vehikel is. Het Waddenfonds is dan
2090 geen gekke gedachte.

De Staten verzochten om een overzicht van de projecten van het Waddenfonds, voorzien van de huidige status. Gedeputeerde zal nagaan wat een logisch moment is om dat te verschaffen.
2095 **Vooruitlopend daarop zal bekeken worden of PS eenmalig een extra inzicht kunnen krijgen, waarna een en ander keurig in de systematiek bij de jaarstukken kan worden opgenomen. Gedeputeerde zal het opnemen met de directeur van het Waddenfonds.**

Op de vraag hoe naar toekomst wordt gekeken, i gedeputeerde reeds ingegaan. Er zijn natuurlijk allerlei activiteiten die nog plaatsvinden in het Waddengebied. De oorsprong van het Waddenfonds
2100 had te maken met de mijnbouwactiviteiten die in het gebied plaatsvonden. Men vond dat daar een compensatie tegenover moest staan. Gedeputeerde stelt voor om thans de actuele discussie te volgen. Wellicht is het dan ook goed om als gezamenlijke stakeholders de vinger op te steken en aan te geven dat er iets voor terug moeten vinden. Dat zou gedeputeerde geen gekke gedachten van de drie Staten vinden.

2105 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) wijst erop dat er natuurlijk ook heel veel synergie is opgebouwd in het Waddenfonds en dat het ook goed zou zijn om dat te behouden (kennisontwikkeling, samenwerking e.d.). Nemen GS dat ook mee in de gesprekken?

2110 Gedeputeerde **Loggen** meent dat als ook het Rijk openstaat voor een dergelijke discussie, de provincie zal wijzen op de grote hoeveelheid opgebouwde kennis. Er zal een blijvend iets moeten gebeuren voor de duurzame ecologische en economische ontwikkeling. Het Waddenfonds kan daar een heel mooie speler in zijn. Gedeputeerde heeft overigens de verwachting dat het niet op 1 januari 2027 afloopt. Er zullen nog een aantal projecten moeten worden afgerekend. Er zal derhalve
2115 ook nog een soort na-ijleffect in zitten.

2120 Mevrouw Jellema (PvdA) vroeg ook naar nieuwe projecten die nog mogelijk zijn. Er is sprake van een toetsingscommissie die subsidies toekent, alsmede een kwaliteitscommissie. Gedeputeerde begrijpt het signaal dat heel veel mensen heel enthousiast kijken naar het Waddenfonds, maar dat niet iedereen altijd even gelukkig is omdat niet alles gehonoreerd wordt. Er wordt derhalve heel gedegen bekeken of een initiatief al dan niet subsidiabel is. Als het binnen de criteria valt, kan er met wisselende interesse naar gekeken worden. Zoveel mensen, zoveel smaken. Dat zal uiteindelijk ook blijken uit de heel brede waaier aan initiatieven die ooit gesubsidieerd is.

2125 Wat betreft de 50/50-regeling is het nu al zo dat economische ontwikkelingen geen grote schade mogen toebrengen aan de ecologie in het Waddengebied. De Partij voor de Dieren vraagt om een aanscherping, maar hier is volgens gedeputeerde eigenlijk al in voorzien. Een aanscherping zou derhalve niet nodig moeten zijn. Door de Kamer is bepaald dat 50% naar economische ontwikkeling en 50% naar ecologische ontwikkeling dient te gaan.

2130 Gedeputeerde neemt de Prins Hendrikzanddijk als voorbeeld. Dit grote project heeft heel veel gekost. Enerzijds betreft het een ecologisch ontwikkeling, maar tegelijkertijd hebben een hoop mensen daar een fors aantal jaren hun brood aan verdiend. Het fietspad dat over de dijk loopt heeft een toeristisch-recreatief karakter (overigens op een veilige afstand van het meest kwetsbare deel in het gebied). Er is daarbij heel goed gekeken "*building with nature*", naar economische ontwikkelingen, naar ecologische kansen. Dat neemt niet weg dat je je af en toe op het spanningsveld begeeft waar de heer De Wit (VVD) ook op wijst, en dat je een afweging moet maken. Het is dan ook fijn dat de VVD aangeeft niet op een procentje meer of minder te zullen kijken. Een en ander zal in de som der delen worden afgerekend. Gedeputeerde is het derhalve niet
2135
2140 helemaal eens met Statenlid Kostic (PvdD) dat er niet in 50/50-regeling zou worden voorzien.

De Partij voor de Dieren vraagt GS om de eerste resultaten van de toetsing in 2023 met PS te delen. Voorts zou zij graag zien dat er een Technische Briefing over de monitorings- en evaluatiesystematiek wordt georganiseerde. Gedeputeerde voorziet geen problemen om een en
2145 ander met elkaar te organiseren.

De **voorzitter** wijst erop dat het vinden van een juist moment nog wel een uitdaging zal zijn, maar dat het uiteindelijk vast zal lukken.

2150 Statenlid **Kostic** (PvdD) neemt aan dat gedeputeerde nog terugkomt op haar vraag om dierenwelzijnsorganisaties actief aan te schrijven. Economische projecten mogen thans in principe geen schade toebrengen aan de natuur. Maar er kan toch ook gezegd worden dat die projecten voorts een meerwaarde opleveren voor de ecologie? Gedeputeerde zegt dit min of meer ook. Statenlid Kostic hoort enkel steun om dit mee te geven.

2155 Gedeputeerde **Loggen** is niet voornemens een aanscherping aan te brengen, omdat de Tweede Kamer er destijds bij de decentralisatie van het Waddenfonds heel specifiek over is geweest. Bovendien zou je daarmee alle initiatieven en aanvragen die net langs de rand gaan, op voorhand afwijzen. Gedeputeerde meent wel dat de provincie haar best moeten blijven doen, maar dat ziet
2160 hij ook als zijn reguliere opgave als lid van het DB van Waddenfonds.

Statenlid Kostic (PvdD) zou graag zien dat specifiek dierenwelzijnsorganisaties gewezen worden op

2165 de mogelijkheden van het Waddenfonds. Gedeputeerde zou de formulering wat breder willen trekken in de trant van: "*Het Waddenfonds dient breder onder de aandacht te worden gebracht, waaronder ook bij dierenwelzijnsorganisaties.*" Alsdan kan gedeputeerde zich in het voorstel vinden.

2170 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) geeft aan dat het wat haar fractie betreft als hamerstuk doorgeleid kan worden naar PS.

2175 Statenlid **Kostic** (PvdD) merkt op dat haar fractie voor nu akkoord gaat met een hamerstuk.

De **voorzitter** benoemt het derhalve voor nu als hamerstuk voor de PS-vergadering op 23 mei a.s., maar wijst erop dat het altijd nog onthamerd kan worden.

De voorzitter rondt het agendapunt af.

2180 9. B-agenda Water

9.a Agenderingsverzoek C- naar B-agenda PvdD Uitvoeringsprogramma Waddengebied

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de indiener, te weten Statenlid Kostic (PvdD). Het CDA zal een schriftelijke bijdrage op dit punt leveren.

2185 Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt de commissie voor het geduld. Het Uitvoeringsprogramma Waddengebied is belangrijk omdat daarmee echt een stap gezet kan worden gezet richting de bescherming van de kwetsbare natuur, waarmee het echt niet goed gaat. Statenlid Kostic wil de commissie vragen of ze wat willen meegeven richting gedeputeerde hierover, omdat er nu input
2190 wordt opgehaald en het in de zomer wordt vastgesteld. Wat de Partij voor de Dieren speelt er een aantal zaken. De gerichtheid op ecologie moet sterker zijn. De formulering dat "*de toekomst van de visserij in het Waddengebied zeker moet worden gesteld*", vindt de Partij voor de Dieren ongepast. Dat zou niet de inzet van de provincie moeten zijn. Koste wat het kost een bepaalde beroepsgroep op de been houden, past niet bij de uitdaging die de provincie heeft en de transities
2195 die zij moeten maken.

Bij landbouw speelt iets vergelijkbaars. "*De excellente exportpositie van de landbouw als producent van hoogwaardig voedsel versterken*", past hier eigenlijk niet en voert te ver. Het is prima dat je een gezonde landbouw wil, maar het versterken van de exportpositie gaat gewoon te ver.

2200 Ten slotte komt Statenlid Kostic op het vestigingsklimaat van de havens. Hoewel er wordt gesproken over "verduurzaming" lijkt ook hier oneindige, verdere groei te worden gestimuleerd zonder goede kaders. De Partij acht dit onwenselijk en zou zij graag aangepast willen zien.
2205 Iets wat ook in andere provincies door onze collega's is aangekaart, namelijk aandacht voor de vragen voor het rampenplan voor het Waddengebied en de Waddenzee, dit gezien het slecht gecoördineerde en trage ingrijpen rond de laatste ecologische ramp, de containerramp. Het opruimen verliep toen nogal chaotisch. Kan de gedeputeerde aangeven of dat nu wél goed

geregeld is?

- 2210 De **voorzitter** bedankt Statenlid Kostic (PvdD) voor haar inbreng en geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

- 2215 Mevrouw **De Groot** (SP) heeft door het uitgebreide betoog van Statenlid Kostic (PvdD) niet zo heel veel tijd nodig. Wat betreft de visserij sluit zich zeker aan bij de opmerkingen van Statenlid Kostic (PvdD). Visserij brengt schade toe aan de visstand en bodem, wat men niet wil in het Waddengebied.
- 2220 Er staat voorts dat er vaarrecreatie moet worden gefaciliteerd. Mevrouw De Groot meent dat dit ook schade toebrengt aan het kwetsbare Waddengebied.

- Statenlid **Cardol** (GL) had wat technische vragen gesteld over de procedure. Tot zijn verbazing merkte GroenLinks dat GS eigenlijk geen prijsstelt op de mening van PS over onderhavig document.
- 2225 Hierin staat dat de achterbannen worden geraadpleegd. Dat geldt dan bijvoorbeeld wel voor gemeenteraden van de Waddengemeenten, maar blijkbaar niet voor PS.
- GroenLinks stelt voorop dat zij het voor een behoorlijk deel eens is met een aantal uitgangspunten en projecten in het Uitvoeringsprogramma. Zij constateerde echter opnieuw, samen met de Waddenvereniging, dat een echte keuze -- de keuze voor de natuur -- in onderhavig document ontbreekt. Lutz Jacobi verwoordde het onlangs voor de Kamer op heel heldere toon. Zij noemde drie prioriteiten:
- Zet de natuur op één;
 - Laat het Waddengebied met rust;
 - En geef de zee de ruimte.

- 2235 Dat strookt aardig met de mening van GroenLinks over onderhavige documenten.

- Mevrouw **Jellema** (PvdA) en haar fractie putten moed uit het "*UPI. Handelen vanuit ecologische principes*". Daarvoor moet je steeds de vinger aan de pols blijven houden. Als dat niet lukt, moet je harder drukken totdat er iemand blauw aanloopt, want dan worden ze wellicht een beetje wakker.
- 2240 Mevrouw Jellema kent de uitgangspunten van de Partij voor de Dieren. Haar fractie, de Partij van de Arbeid, kijkt er iets breder naar, ook wat betreft visserij, het genieten van de natuur et cetera. Als er voortdurend gehandeld wordt vanuit de ecologische principes, dan heeft de Partij van de Arbeid er vertrouwen in. Als het vertrouwen beschaamd wordt, zal de provincie de overheden die erover gaan daarover bevragen en misschien wel tot de orde roepen.
- 2245

- Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of de Partij van de Arbeid echt vindt dat de toekomst van de visserij in het Waddengebied zeker moet worden gesteld door onderhavig programma? Is dat een taak aan de provincie, gezien alle ecologische issues?
- 2250

Mevrouw **Jellema** (PvdA) antwoordt bevestigend, zolang dat vanuit ecologische principes gaat.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng geeft het woord aan gedeputeerde Loggen

voor zijn beantwoording.

2255

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Gedeputeerde Loggen meent dat de vragen die zijn gesteld primair gericht zijn de commissieleden. Hij meent dat er terechte opmerkingen zijn geplaatst. Gedeputeerde Loggen snapt heel goed wat Statenlid Kostic (PvdD) zegt en inbrengt. Tegelijkertijd moet men zich realiseren dat echt aan de randen van het gebied en zelfs daarbinnen al honderden zo niet duizenden jaren gewoond, gewerkt en gecreëerd wordt. Dat kan niet zomaar worden uitgegumd. Vanuit het Waddenfonds en de drie provincies wordt er steeds bekeken wat er gedaan kan worden. Maar om in één keer alles uit te vlakken zou in de optiek van gedeputeerde onwenselijk zijn. Daarmee wordt immers ook het draagvlak voor verdere maatregelen in het gebied uitgehold, hetgeen heel jammer zou zijn. Het betreft een heel uniek en kwetsbaar gebied, dat met bijzondere aandacht behandeld dient te worden. De gezamenlijke inzet van alle stakeholders is daarop geënt. Er zijn programma's voor het verduurzamen van de havens en er zijn programma's voor de uitkoop van visserij. Maar voor het behoud van het draagvlak voor de noodzakelijke maatregelen zou gedeputeerde het niet wenselijk vinden om de visserij in een keer uit te vlakken.

2270

Voorts is er nog een vraag gesteld over het rampenplan. Dit betreft een Rijksaangelegenheid. Toen het Regiecollege Waddengebied nog bestond, werd regelmatig de afwikkeling van de Zoe-ramp besproken. Het Rijk heeft daarmee heel veel leergeld opgedaan. Binnenkort komt de Beheerautoriteit Waddenzee weer bijeen. Bij gelegenheid zal gedeputeerde de vraag nog eens opnieuw stellen, om te polsen hoe het ermee staat. Het hele proces is uitvoerig geëvalueerd, op heel veel aspecten. Gedeputeerde komt er bij de Staten op terug.

2275

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt gedeputeerde Loggen voor laatstgenoemde toezegging. Zij vindt het echter jammer dat gedeputeerde het zo scherp stelt. Een formulering als "*de toekomst van de visserij in het Waddengebied zekerstellen*" hoeft toch niet in dit programma te worden opgenomen? Er zijn heel andere aspecten die misschien veel meer tegemoetkomen aan wat de gedeputeerde wil, maar dit is toch onnodig? Hetzelfde geldt voor het versterken van het vestigingsklimaat. Dat hoeft toch nog niet in onderhavig programma genoemd te worden?

2280

Het gaat gewoon niet goed genoeg met de natuur. Is gedeputeerde bereid om mee te geven dat er andere accenten gelegd moeten worden? Statenlid Kostic hoorde minimaal één coalitiepartij ook een sterke boodschap in die richting meegeven. Het zou fijn zijn als er niet zo zwart-wit werd gedacht.

2285

Gedeputeerde **Loggen** meent er in eerste termijn al antwoord op te hebben gegeven. Hij zou het heel gek vinden als er bij een coalitiebehandeling zaken worden geschrapt. Bovendien is dat als provincie alleen niet mogelijk. Er ligt een afgewogen geheel. Niet iedereen is daarin tevreden, maar er is wel gepoogd om al die belangen een plekje te geven.

2290

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt tot slot of gedeputeerde dan op z'n minst signaal vanuit de commissie in ieder geval wil meegeven?

2295

Gedeputeerde **Loggen** zegt toe dat waar het ertoe doet hij in ieder geval de weergave van de behandeling in zijn commissie zal weergeven.

2300

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording en rondt het agendapunt af.

10. Rondvraag gedeputeerde Loggen (Water, WED, CPMR)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Loggen.

2305

11. A-agenda Recreatie

11a Recreatie: Zienswijze eerste begrotingswijziging 2022 Plassenschap Loosdrecht

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

2310

Eerste termijn

Mevrouw **Bouhlef** (SP) geeft aan dat de post "*inhuur personeel derden*" haar was opgevallen. De ChristenUnie heeft hierover echter al technische vragen gesteld. Deze zal mevrouw Bouhlef derhalve niet herhalen. Kan daar echter geen ziekteverzuimverzekering voor afgesloten worden?

2315

Is er voorts al nagedacht over een oplossing voor het begrote tekort van €524.000, dat onderaan de streep lijkt te worden verwacht? Moeten PS daarover meedenken? Na de beantwoording zal de SP aangeven of het een hamerstuk of een bespreekstuk kan worden.

2320

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) bedankt GS voor de schriftelijke beantwoording van de technische vragen. GS zijn in de voordracht terecht kritisch op de procedure bij punten 2. en 3. De ChristenUnie kan zich dan ook vinden in de voordracht. Wat haar betreft mag het een hamerstuk zijn.

2325

Mevrouw **Jellema** (PvdA) deelt mede dat het voor haar fractie eveneens een hamerstuk betreft.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) had dezelfde vraag als de SP over het begrote tekort.

2330

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Gedeputeerde Zaal moet eerlijk bekennen dat zij zich niet heeft gebogen over de vraag of een ziekteverzuimregeling hier goedkoper of duurder zou uitpakken, ook omdat dat de bedrijfsvoering van Recreatie Midden-Nederland betreft. Dat wordt op een algemene bestuursvergadering van een plassenschap niet zo in detail besproken. Bovendien zal Recreatie Midden-Nederland worden geliquideerd. Om die reden zijn de personeelskosten in dit geval wat uitzonderlijk. Gedeputeerde zal het derhalve niet nader onderzoeken. Bij andere schappen zal daar zeker aandacht voor zijn.

2340

Zoals ook aangegeven in de neutrale zienswijze, valt het GS op dat er nog geen dekking voorstel voor het tekort is. Binnenkort zal dit alsnog verkregen worden. Als dat bijvoorbeeld zal leiden tot een verhoging van de bijdrage van de provincie, dan komt dat uiteraard ook langs PS. Overigens is

2345 het bij gemeenschappelijke regelingen gebruikelijk dat als het niet uit de algemene reserves kan worden gehaald, het inderdaad zal leiden tot een verhoging van de bijdrage.

De voorzitter constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en dat de voordracht als hamerstuk kan worden geagendeerd voor de PS-vergadering op 23 mei a.s.

2350 **12. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)**

Er zijn drie rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal.

Rondvraag PvdD en GL inzake de Europese Commissie die het Nederlands Landbouwplan (GLB-NSP) onvoldoende vindt

2355

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Onderdeel van het "GLB-NSP"-proces is dat de Europese Commissie reageert op de ingediende NSP's met observation letter. In haar brief geeft de Europese Commissie aan dat ze blij met groene ambities van Nederland en met de overheveling die het heeft gerealiseerd. Samengevat zijn er wel
2360 twee belangrijke aandachtspunten voor Nederland:

- Nederland moet wat meer uitleg geven over de wijze waarop het NSP ook daadwerkelijk indicatoren voor resultaten eindigt. Het monitoren en de concrete resultaten dienen derhalve duidelijk worden gemaakt.
- Nederland moet veel duidelijker maken hoe het NSP zich verhoudt tot de andere ambities in het
2365 coalitieakkoord op gebied van biodiversiteit, stikstof en verduurzaming van de landbouw. De reden dat dat nog niet eerder is gebeurd, is dat het coalitieakkoord van het Rijk twee weken voor het beschikbaar stellen van het NSP is afgerond en nog niet alles verwerkt kan worden.

2370 De minister en ook het IPO hebben er 7 april jl. over vergaderd. Men is van mening dat het vooral gaat om de uitleg. De principes van het GLB kunnen in principe zo blijven staan. Voorts is afgesproken dat er in de toekomst zal worden gemonitord of de overheveling omhoog zou kunnen gaan, zodat er ruimte is om het eventueel nog aan te passen en het verder te vergroenen.

2375 De Partij voor de Dieren en GroenLinks vragen in hun vraag vooral ook aandacht voor de brede integrale afweging hoe nu de Voedselvisie kan worden gerealiseerd. Hoe realiseren we nu het Masterplan biodiversiteit? In het IPO is daar continu aandacht voor. Het GLB is echter niet het enige instrument dat dat realiseert. Er liggen natuurlijk ook mooie plannen en middelen in coalitieakkoord van het Rijk. Gedeputeerde hoopt dat deze ook vanuit het transitiefonds naar Noord-Holland gaat voor de verduurzaming van de landbouw.

2380

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoort eigenlijk geen antwoord op haar vraag. In de toelichting op de vragen heeft zij al meer dan twee punten genoemd, los van de procedurele die gedeputeerde noemt. Bijvoorbeeld het feit dat de provincie niets tot weinig doet aan de intensieve veehouderij. Er wordt onvoldoende geïnvesteerd in landschapselementen die zo belangrijk zijn voor de natuur. Het
2385 biologische areaal is bedroevend laag, maar er wordt niets aan gedaan. Voor Statenlid Kostic (PvdD) is het dan onvoldoende dat de gedeputeerde zegt: "*We doen wat we kunnen en het GLB is niet het enige instrument.*" Het GLB is wel een belangrijk instrument waar heel veel geld naartoe gaat. Dan moet er zo efficiënt mogelijk worden ingezet. Statenlid Kostic (PvdD) wil derhalve graag een

2390 beantwoording op haar vraag. Is de gedeputeerde daartoe bereid? Het gaan dan om een aantal punten die heel duidelijk zijn geformuleerd. "Ja" of "nee" voldoet. Op basis daarvan weet Statenlid Kostic (PvdD) vervolgens wat haar vervolgstap kan zijn.

2395 Gedeputeerde **Zaal** (D66) weet niet wat Statenlid Kostic (PvdD) precies van GS vraagt. Zoals reeds aangegeven, blijven de principes uit het GLB staan. Maar de opmerking van de Europese Commissie moet het Rijk in eerste instantie verantwoorden richting de Europese Commissie. Daarin zal de provincie het gesprek met de minister voeren. De inzet van Noord-Holland ten aanzien van het GLB blijft dat op die manier in het NSP zitten en op andere beleidsterreinen de bijdrage aan de verduurzaming van de landbouw en het Masterplan biodiversiteit zet de provincie haar inzet voort zoals die in lijn is met de provinciale beleidsstukken.

2400 De **voorzitter** geeft de Partij voor de Dieren de gelegenheid om kort te reageren. Zij wil echter een welles-nietesdiscussie voorkomen.

2405 Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt GS zich uit te spreken voor meer inzet op biologische landbouw, verkleining van de veestapel en een sterkere inzet op de teelt van groene eiwitten voor humane consumptie, aangezien die het meest klimaatvriendelijk zijn. Gaan GS dat wel of niet doen?

2410 Gedeputeerde **Zaal** (D66) merkt op dat dit hele algemene thema's zijn waar Noord-Holland zich voortdurend voor inzet. De provincie zal dat altijd blijven doen. Als de onderliggende vraag is of GS nu weer opnieuw gaan onderhandelen over het GLB en het gaan openbreken, dan ziet gedeputeerde daar op dit moment, net als de minister, geen aanleiding toe, omdat er vanuit Europa een paar opdrachten zijn ontvangen. Natuurlijk zal de provincie die moeten beantwoorden, maar het primaat daarvoor ligt vooral bij de minister.

2415 *Rondvraag PvdD inzake de brief aanbieding RDA-rapport "Dieren in het huis van Thorbecke"*

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

2420 Het korte antwoord is dat er een heel mooi rapport ligt van het RDA over de inzet van de decentrale overheden op dierenwelzijn, waarin de provincie Noord-Holland best wel een bijzondere positie in heeft en waaruit blijkt dat zij best veel doet. Uit het rapport blijkt ook heel duidelijk dat de RDA geen opties ziet voor decentrale overheden op autonome bevoegdheden op het gebied van dierenwelzijn. Dat is een heel stevige conclusie uit het rapport. Wat gedeputeerde betreft is nu eerst de minister aan zet om te kijken wat hij doet met dit. Het enige waarover gedeputeerde teleurgesteld over is in het rapport, is dat Noord-Holland heeft vastgesteld dat het wel voor

2425 zichzelf beleid ziet op de opvang van wildere dieren. Voor deze coalitieperiode is dat nog geregeld. Dit rapport geeft daar geen antwoord op. Er komt echter een vervolgoepinie van de RDA waarin dat vaststaat. Gedeputeerde hoopt dat in de volgende coalitieperiode kan worden gezegd: dit gaat de provincie doen of dit wordt door een ander opgepakt. Dat zijn de twee conclusies die gedeputeerde uit onderhavig rapport haalt. De provincie gaat aan de slag met het verder kijken naar en volgen

2430 van de wildopvang. Verder heeft het rapport duidelijk gemaakt dat er voor de provincie geen rol is op het gebied van dierenwelzijn, anders dan de uitvoering van de Wet natuurbescherming, maar daar is die al onderdeel van. Misschien leest Statenlid Kostic (PvdD) het rapport anders.

De **voorzitter** verwacht dat dat best mogelijk zal zijn. Zij biedt echter geen ruimte om nu een

2435 dergelijke discussie op te starten.

Rondvraag van de PvdD inzake dierenwelzijn in de IPO-proposities

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

2440 Een en ander hangt natuurlijk een beetje samen met de beantwoording van de vorige vragen. Op dit moment is er voor de provincies geen autonome bevoegdheid op het gebied van dierenwelzijn. Daarom is er in de propositie geen standpunt over ingenomen. Met de minister en de invulling van het nationaal beleid denkt gedeputeerde dat er best aandacht zou moeten zijn voor dierenwelzijn, maar dat initiatief ligt dan wel bij de minister die daarover gaat op grond van de Wet dieren, en niet
2445 bij de provincie.

18. Sluiting

De **voorzitter** dankt alle aanwezigen voor hun bijdrage en interesse, en sluit de vergadering om
2450 17.33 uur.

De eerstvolgende vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 13 juni a.s.

2455